

REMKO VAN BORK

395 MINUTEN

AMATEUR-

POPMUZIEK

IN NEDERLAND

ROTTERDAM 2008

KUNSTFACTOR - POPUNIE - &CONCEPT

INHOUD

Voorwoord ▶ 3

door Tom ter Bogt

1 Inleiding ▶ 5

2 Nederland maakt popmuziek ▶ 11

3 Sneakers, petjes, oordopjes nonchalant in de nek

over de popmuzikant ▶ 15

4 115 subgenres, de behoefte om in te delen

over de muziek ▶ 26

5 Repeteren bij de aardbeienkweker

over popmuziek maken ▶ 41

6 Geluk, voldoening, rust en creativiteit

over de beleving ▶ 51

7 Alles zelf geleerd

over de popcarrière ▶ 64

8 Amateur-popmuziek in Nederland

de highlights ▶ 75

Dank aan ▶ 81

VOORWOORD

395 MINUTEN...

Dit rapport maakt mij eigenlijk jaloers: een *half miljoen* mensen in dit land maakt gepassioneerd popmuziek en ik hoor daar niet bij...

Ik moest als klein mannetje met mijn moeder naar het Conservatorium in Enschede om daar een test af te leggen die zou bepalen of ik geschikt ben om een écht instrument te bespelen. Ik zit al een jaar op blokfluitles... Mijn oudere neven die ik in alles verafgood, draaien beatmuziek en laten hun haar groeien. Ik heb als klein mannetje het idee dat blokfluit spelen daar niet bij past. Een gitaar, dat moet het worden!

De test is vreselijk, ik word naast een leraar achter een piano gezet en moet nazingen wat hij speelt. Ik kan dat niet goed en raak in paniek, ik zweet, mijn moeder kan mij niet helpen. De man doet bozig, ik zing de verkeerde dingen en ik denk dat noten bij elkaar horen die niet bij elkaar horen... Wat zijn er trouwens véél noten... De uitslag is onverbiddelijk: geen talent, nog maar een jaartje blokfluit...

Met mij is het nooit meer echt goed gekomen. Veel later heb ik een aantal gitaarakkoorden geleerd, en ja, als het echt moet kan ik Them's *Gloria* begeleiden, een introetje van de Stones inzetten of wat akkoordenreeksen van Oasis naspelen. Dat is het dan wel.

Een half miljoen mensen in dit land is veel talentvoller dan ik en speelt en zingt gepassioneerd popmuziek. Gemiddeld doen zij dat ongeveer 6,5 uur per week. Deze getallen geven aan dat de opdrachtgevers van dit onderzoek een goede intuïtie hebben voor het belang van popmuziek. Niet alleen als muziek om naar te luisteren, maar ook als muziek om zelf te maken. Bij veel mensen is popmuziek diep verweven in hun alledaagse leven. Het is een dagelijkse bron van plezier, en als het ook al een bron van frustratie is, dan vloeit daaruit weer de wens voort om beter te worden. Dit rapport laat ook zien hoe cruciaal een goed systeem van muziekonderwijs is voor een bloeiende muziekcultuur die in alle lagen van de bevolking wortel geschoten heeft. Popmusici barsten van de motivatie om anderen te laten zien en horen hoe goed zij zijn; in de huiskamer, op het podium, op cd's of

andere geluidsdragers. Natuurlijk zullen veel van hen heimelijk of minder heimelijk de wens hebben om van hun hobby hun beroep te maken. Maar ook wanneer een professionele carrière niet in het verschiet ligt, dan is musiceren en zingen meer dan een vrijblijvende hobby: het is een belangrijke bron van geluk, voldoening, rust en creativiteit.

Dit rapport is niet alleen het eerste dat cijfermatig een solide onderbouwing geeft van hoeveel mensen actief bezig zijn met popmuziek en hoe belangrijk dat voor hen is. Het geeft op basis van interviews ook een levendig beeld van haar beoefenaars.

Ik wens u veel leesplezier!

Tom ter Bogt

*Hoogleraar populaire muziek en jeugdcultuur
Universiteit Utrecht*

- Initiatief, idee** Martin Scheijgrond, Harold Lenselink, Hans Heimans
Tekst Remko van Bork, Machteld Dicke (&Concept)
en Ruben Bazuin (student Kunstbeleid en -management,
Universiteit Utrecht)
- Voorwoord** Tom ter Bogt
- Eindredactie** Machteld Dicke
- Correctie** Gerrit Jan van Bork
- Onderzoek** &Concept en TNS NIPO
- Foto's** Machteld Dicke
- Vormgeving** Michel van der Sanden *Design*
- Druk** De Groot Drukkerij
- ISBN/EAN** 978-90-812616-1-6
- Uitgave** Kunstfactor, Popunie en &Concept

Alle rechten voorbehouden. Niets van deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een automatisch gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

1 INLEIDING

Vraag aan mensen op straat of ze van muziek houden en ze zeggen 'ja'. En daarmee betuigen ze niet hun liefde voor Brahms. Niet dat de klassieke muziek wegwijnt, maar in de geluidsomgeving van het dagelijks leven speelt popmuziek de hoofdrol. Popmuziek is altijd aanwezig, als onbewuste omgeving (achtergrond bij het aanprijzen van een nieuwe auto op TV) en als bewuste consumptie, of het nu om concertbezoek of om het beluisteren van cd's gaat. En vermoedelijk ook als het om muziekbeoefening in de vrije tijd gaat.

BELEID

Daarmee is popmuziek, in potentie, een belangrijk beleidsgebied voor overheden en instellingen (landelijk, provinciaal en gemeentelijk) geworden. In een effectief beleid, gericht op de cultuurparticipatie van jongeren, zou de popmuziek een prominente rol moeten spelen. Niet alleen om in de sliptestream interesse voor andere cultuur te wekken, maar vooral omdat popmuziek zelf dominante en interessante cultuur *is*.

De overweldigende impact van popmuziek is door de overheid overigens niet onopgemerkt gebleven. Zo manen Gerrit Zalm en Ali B. de jeugd in 2006 rappend tot braafheid in Postbus 51¹ spotjes en bestrijden burgemeester Leers (Maastricht) en minister Donner (justitie) elkaar zingend over de legalisering van softdrugs². Popmuziek als instrument dus, niet als *te waarderen artistieke uitingsvorm of betekenisvolle vrijetijdsbesteding*.

Voor een aanpak die de waarde en reikwijdte van de popmuziek wel serieus neemt is kennis van de praktijk nodig. Wie zijn de beoefenaars? Hoeveel zijn het er? Wat doen ze? Hoeveel tijd en geld besteden ze eraan? Welke functie of betekenis heeft het voor ze?

ONDERZOEK

Er is in het verleden enig onderzoek gedaan naar de *beoefening van popmuziek* in Nederland³. Van Bork en Jacobs⁴ deden in 1985 onderzoek naar de betekenis van popmuziek voor jongeren. Het onderzoek betrof alleen de luisteraars. Christianen⁵ peilde in 1990 de achtergrond, het functioneren en de behoeften van Zuid-Hollandse bands; Rutten⁶ onderzocht de

395 MINUTEN

economische betekenis van de popmuziek in 1992; Tillekens⁷ en Ter Bogt⁸ brachten de popsmaak van scholieren in kaart.

Kwantitatief onderzoek naar amateurkunstbeoefening in het algemeen in Nederland is van recenter datum. Het Nipo concludeert in 1999 dat een kwart van de Nederlanders van 6 jaar en ouder 'serieus aan amateurkunst doet'.⁹ Meer dan 1,4 miljoen mensen maken muziek. 1% besteedt tijd aan 'popmuziek instrumentaal'. Motivaction¹⁰ brengt in 2001 de sociale milieus, motieven, normen en waarden van de Nederlandse amateur-kunstenaar in beeld. In dit onderzoek wordt popmuziek niet onderscheiden. Om over de verschillende genres (hardrock, dance, hiphop) maar te zwijgen.

Actuele kennis over de amateur-beoefening van popmuziek in Nederland ontbreekt dus. Zowel de omvang als de 'beleving' zijn tot nu toe niet onderzocht.

POPMUZIEK

Er zijn in de wetenschappelijke literatuur een aantal definities van het begrip popmuziek te vinden. Ze gaan er steeds vanuit dat 'muziek' niet meer gedefinieerd hoeft te worden en dat de kwalificatie 'pop' verwijst naar een vorm van gebruik, functie, massaconsumptie of een gebruikersgroep. Muzikale kenmerken spelen geen rol, hooguit de bezetting. Het definiëren van popmuziek kortom, is een wetenschappelijke expeditie op zich, die wat ons betreft geen prioriteit heeft. Voor dit boek volstaat als werkdefinitie van popmuziek: muziek in de Anglo-Amerikaanse traditie die in de jaren 50 populair is geworden.

AMATEURS

In de amateurkunst (bijvoorbeeld bij concoursreglementen) is het gebruikelijk om een beoefenaar 'amateur' te noemen indien deze...

1. geen ter zake doende kunstvakopleiding heeft (dus een opgeleid beeldend kunstenaar kan op dansgebied een amateur zijn) en
2. er niet substantieel mee in zijn levensonderhoud voorziet.

In de popmuziek zijn beide criteria lastig. Een erkende vakopleiding is er nog maar kort en de bekendste Nederlandse groepen hebben daar niet gestudeerd. Ook zijn er veel muzikanten voor wie oefenen en optreden een dagtaak is zonder dat ze er van kunnen leven. Daarbij komt nog dat veel popmuzikanten, die wel aan bovengenoemde criteria voldoen, de benaming 'amateur' niet op zichzelf van toepassing achten. Eerder genoemde onderzoeken naar de beoefening van amateurkunst

■ - INLEIDING

(NIPO 1999 en Motivaction 2001) hanteren deze criteria wel, aangevuld met een derde:

3. er is pas sprake van 'beoefening' wanneer iemand er 50 minuten of meer per week aan besteedt.

Dit onderzoek volgt alle 3 de criteria om de resultaten te kunnen vergelijken met die van de eerdere onderzoeken.

VRAGEN

Om te beginnen is tot nu toe onbekend hoeveel Nederlandse amateur-popmuzikanten er zijn en wie het zijn. Zijn het vooral jongens? Hoe oud zijn ze? Hoe zien ze eruit? Wat doen ze verder? Wat zijn hun interesses?

Vervolgens zijn we benieuwd naar wat ze precies doen. Spelen ze alleen maar thuis voor familie en vrienden, of treden ze ook op? Waar repeteren ze? Hebben ze wel eens een cd gemaakt? Hebben ze een eigen website? Hoeveel tijd en geld besteden ze aan het maken van popmuziek?

Ten slotte zijn we benieuwd naar de betekenis die popmuziek heeft voor de beoefenaars. Welke rol speelt het in hun leven? Is het een hobby? Maakt het ze gelukkig? Of willen ze allemaal, diep in hun hart, wereldberoemd worden en veel geld verdienen?

ENQUÊTE

Een groot deel van de vragen richt zich op informatie die in getallen uit te drukken is. Om antwoord op deze vragen te krijgen is aan marktonderzoeksbureau TNS NIPO gevraagd om een landelijke enquête te houden.

TNS NIPO voerde allereerst een screening¹¹ uit onder 20.946 Nederlanders van 6 jaar en ouder uit haar database.¹² Aan deze personen is de vraag voorgelegd of zij zich voor ten minste 50 minuten per week actief bezighouden met het maken van popmuziek en vragen over inkomen en opleiding om uit te maken of ze voldeden aan het amateur-criterium. Degenen die door deze schifting kwamen, 638 personen, ontvingen vervolgens een uitgebreide vragenlijst. De vragenlijst die bestond uit in totaal 100 vragen, werd thuis achter de computer ingevuld. Het berekende aantal amateurpopmuzikanten in Nederland is op de screening gebaseerd.

Aan het vervolgonderzoek hebben 423 personen deelgenomen: 95 personen van 6 tot en met 12 jaar en 328 personen van 13 jaar en ouder. Dat is ruimschoots voldoende om voor beide groepen een representatief beeld te krijgen van de amateur-popbeoefening in Nederland. We doen dan

395 MINUTEN

ook met een gerust hart uitspraken als '6% van de Nederlandse amateurpopmuzikanten speelt uitsluitend instrumentale nummers'.

INTERVIEWS

Om inzicht te krijgen in de beleving zijn 30 muzikanten uit Zuid-Hollandse bands en solo-acts geïnterviewd. De gesprekken zijn gevoerd aan de hand van een vooraf opgestelde vragenlijst. De vragenlijst bestond deels uit open vragen en deels uit uitspraken waarbij de geïnterviewde kon aangeven in welke mate hij/zij het met de uitspraak eens was.

Uit het bandbestand van de Zuid-Hollandse Popunie zijn 30 muzikanten, afkomstig uit verschillende bands en solo-acts, getrokken. De muzikanten zijn niet willekeurig gekozen. Er is gelet op voldoende diversiteit in genre, instrument, leeftijd, herkomst, opleiding, urbanisatiegraad en ervaring.

De resultaten van de interviews zijn niet representatief voor de totale populatie beoefenaars van amateur-popmuziek in Nederland. Het gaat ons erom 'sfeer', 'gevoel' en 'illustratie' toe te voegen aan de kwantitatieve resultaten van de enquête. Conclusies naar aanleiding van de interviews zullen bijna nooit in verhoudingen of percentages gevat zijn en altijd als volgt: 'bijna de helft van de door ons geïnterviewde popmuzikanten ...' Kleur aan de enquête wordt bovenal gegeven door de vaak spontane uitspraken van de geïnterviewden.

“ We heten *The Sheep* vanwege ons haar: alle bandleden hebben krullen. We zingen over wat ons bezighoudt, meisjes enzo. We treden regelmatig op, in jongerencentra, cafés, op feesten en ook wel eens op school. We hebben pas nog op een woonboot gespeeld en van de zomer in Frankrijk. ”

We hebben ervoor gekozen om de resultaten van de enquête en van de interviews, afwisselend, aan de hand van inhoudelijke onderwerpen te presenteren. Wel is steeds aangegeven wie er aan het woord is, de geïnterviewde of de geënquêteerde.

- 1 Spot van de overheids campagne: 'Wat voor eikel ben jij?'
- 2 'Ik ben minister Donner van justitie... En ik ga over de politie'.
- 3 Voor een overzicht van het onderzoek naar popmuziek in Nederland zie: *The four dimensions of popular music*, Ger Tillekens en Juul Mulder, Soundscapes volume 8, 2005.
- 4 *Popmuziek, het geluid van Jongeren*, Remko van Bork en Jan Jacobs, Coutiño, Muiderberg, 1986.
- 5 *Popmuziek in Zuid-Holland*, onderzoeksverslag, Michael Christianen, Erasmus Universiteit Rotterdam, 1992.

I - INLEIDING

- ⁶ *Hitmuziek in Nederland*, Paul Rutten, dissertatie, Koninklijke Universiteit Nijmegen, 1992.
- ⁷ *Het patroon van de popmuziek. De vier dimensies van jeugdstijlen*, Ger Tillekens, in: *Sociologische Gids*, 40, 2, p. 177-194, 1993.
- ⁸ *Psychische gezondheid, risicogedrag en welbevinden van Nederlandse scholieren*, HBSC Nederland. 2002, Tom ter Bogt, Saskia van Dorsselaer and Wilma Vollebergh, Trimbos Instituut, Utrecht, 2003.
- ⁹ *Amateurkunst in de vrije tijd 1999*, Joep Wils, NIPO, Amsterdam 1999.
- ¹⁰ *Amateurkunst, profielen op basis van Socioconsult*, A.M. Blok et al., Motivaction, Amsterdam, 2001.
- ¹¹ Screening: een set vragen die moet uitmaken of een respondent doordringt tot het onderzoek of als 'niet beoefenaar' afvalt. De volledige tekst van de screening is te vinden in het kader 'screening' bij hoofdstuk 2.
- ¹² De onderzoeksverantwoording van TNS NIPO is hieronder te vinden.

ONDERZOEKSVERANTWOORDING bron: TNS NIPO, 2007**Onderzoeksmethode**

Het onderzoek is uitgevoerd met behulp van CASI (Computer Assisted Self Interviewing). Respondenten vullen op hun eigen computer de vragenlijst in.

Doelgroep

De doelgroep van de screening is de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder. De doelgroep van het vervolgonderzoek zijn muzikanten die zich meer dan 50 minuten per week bezighouden met het beoefenen van popmuziek, niet in opleiding of beroep. Hierbij worden twee specifieke groepen onderscheiden: kinderen van 6-12 jaar en de groep 13 jaar en ouder.

Steekproef en steekproefomvang

In totaal hebben aan de screening 20.946 respondenten meegewerkt. Aan het vervolgonderzoek hebben in totaal 423 respondenten deelgenomen. Hiervan vallen 95 respondenten in de leeftijdscategorie 6-12 jaar en hebben 328 respondenten van 13 jaar en ouder meegewerkt. Voor de groep 13+ zijn de resultaten herwogen op leeftijd, geslacht, opleiding, gezinsgrootte en regio.

Steekproefbron

De respondenten zijn afkomstig uit de TNS NIPObase, een database met meer dan 200.000 respondenten die benaderd kunnen worden voor diverse soorten onderzoek.

Veldwerkperiode

Het veldwerk voor de screening heeft gelopen van 10 t/m 17 mei 2007. Het vervolgonderzoek is uitgevoerd in de periode 31 mei t/m 7 juni 2007.

395 MINUTEN

herwogen aantallen screening

		Totaal respondenten		Totaal 'popmuzikanten'	
		<i>abs</i>	%	<i>abs</i>	%
GESLACHT	Man	10487	50	386	60
	Vrouw	10459	50	252	40
	Herwogen aantal	20946	100	638	100
	<i>Totaal ondervraagden</i>	<i>20946</i>		<i>692</i>	
LEEFTIJD	6-12	1904	9	58	9
	13-15	838	4	59	9
	16-34	5648	27	297	47
	35-54	6904	33	192	30
	55+	5651	27	32	5
	Herwogen aantal	20946	100	638	100
	<i>Totaal ondervraagden</i>	<i>20946</i>		<i>692</i>	
OPLEIDING	LO	2723	13	81	13
	LBO	3351	16	48	8
	MAVO	2304	11	68	11
	MBO	6703	32	182	29
	HAVO-VWO	838	4	39	6
	HBO-WO-kand	3561	17	140	22
	WO-DOCT	1466	7	79	12
	Herwogen aantal	20946	100	638	100
	<i>Totaal ondervraagden</i>	<i>20946</i>		<i>692</i>	
REGIO	Drie grote steden	3119	15	104	17
	Rest West	6044	29	169	27
	Noord	2284	11	85	14
	Oost	4371	21	114	18
	Zuid	5002	24	155	25
	Herwogen aantal	20819	100	627	100
	<i>Totaal ondervraagden</i>	<i>20818</i>		<i>681</i>	
GEZINSGROOTTE	1	3371	16	137	22
	2	6535	31	119	19
	3	3369	16	121	19
	4	4626	22	163	26
	5+	2943	14	90	14
	Herwogen aantal	20845	100	630	100
	<i>Totaal ondervraagden</i>	<i>20846</i>		<i>684</i>	

herwogen op geslacht, leeftijd, opleiding, gezinsgrootte en regio

bron: TNS NIPO, 2007

2 NEDERLAND MAAKT POPMUZIEK

Voordat we de Nederlandse amateur-popmuzikant beter gaan bekijken, willen we eerst weten hoeveel het er zijn. Loopt de omvang van de beoefening van popmuziek achter bij de beoefening van klassieke muzieksoorten omdat popmuziek nog niet zo lang bestaat en er nog niet zo veel oudere beoefenaars zijn? Of is de inhaalslag al lang gemaakt en is de hoeveelheid popmuzikanten een echo van de culturele dominantie van popmuziek, waar het de consumptie betreft?

Hoofdstuk 2 gaat over de omvang van de amateur-popmuziek.

500.000 NEDERLANDERS

Aan 20.946 Nederlanders van 6 jaar en ouder is gevraagd of ze zich 50 minuten of meer per week met popmuziek bezighouden, of ze een beroepsopleiding hebben en of ze er mee in hun levensonderhoud voorzien.¹

Van de ondervraagden blijkt 3,1% popmuziek te maken. Dus 3,1% van de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder houdt zich 50 minuten of meer per week actief met amateur-popmuziek bezig. Dit komt neer op ongeveer 500.000 Nederlanders.

3,1% is weinig in vergelijking met de 6% die minimaal 3x per jaar naar de dierentuin gaat²; maar weer veel meer dan het aantal Nederlanders dat *50 minuten per week* naar de dierentuin gaat. Het is maar waarmee en hoe je vergelijkt. De meest voor de hand liggende vergelijking is die van popmuziek maken met andere amateur-kunstbeoefening.

3,1% van de Nederlandse bevolking van **6** jaar en ouder houdt zich **50 minuten of meer per week** actief met amateur-popmuziek bezig. Dit komt neer op ongeveer **500.000** Nederlanders

395 MINUTEN

IN DE TOP-2 VAN DE AMATEURKUNST

Met 500.000 actieve beoefenaars komt popmuziek op de tweede plaats³ van de *amateurkunst top-5*. Net achter koorzang, maar nog voor 'textiel' en 'stijldans'.

Uitoefening subdisciplines

Subdisciplines	Absolute aantallen (indicatief)
Vocaal; zingen in een koor	580.000
Textiel	450.000
Stijldansen	370.000
Computerkunst	320.000

Bron: Nipo, 1999

De absolute aantallen van andere subdisciplines laten zich goed vergelijken met de nu gevonden 500.000 amateur-popmuzikanten: in beide gevallen is 50 minuten of meer per week gekozen als voorwaarde om meegeteld te worden. Daarmee is de lat bewust hoog gelegd. We zijn op zoek naar 'serieuze' beoefenaars.

EEN LEVEN VOL POPMUZIEK

Voor de werkelijke omvang van het fenomeen moeten we niet alleen naar het aantal beoefenaars kijken, maar ook naar de inzet van de Nederlandse popmuzikant. De gemiddelde popmuzikant besteedt 395 minuten per week⁴ aan zijn passie. Alle amateur-muzikanten besteden samen gemiddeld 240 minuten per week aan muziek maken. Maar dat is inclusief de popmuzikanten. Voor de niet-popmuzikanten moeten we dus denken aan een gemiddelde tijdsbesteding van ver onder de 240 minuten per week.

Gemiddeld 395 minuten per week! En dat is exclusief concertbezoek, surfen op muzieksites, naar popmuziek luisteren, verzamelen en erover praten. Dat zijn allemaal activiteiten, zo zullen we in hoofdstuk 3 zien, die popmuzikanten graag en veel ondernemen. Zo komen er nog heel wat minuten bij. Dat kleurt de 500.000 beoefenaars: popmuziek speelt een belangrijke rol in hun leven (niet zelden de hoofdrol), ze zijn gemotiveerd en ambitieus. Met popmuziek bezig zijn blijkt een *'way of life'*.

Van die 500.000 popmuzikanten treden er 100.000 regelmatig (1 à 2 keer per maand) op. Een kwart maakte ooit een cd, eenvijfde publiceert muziek op internet. Daarmee is internet de radio voorbijgestreefd. Niet alleen zetten veel muzikanten hun eigen muziek op het web, het is ook de plaats

2 - NEDERLAND MAAKT POPMUZIEK

om informatie of inspiratie vandaan te halen. 59% van de popmuzikanten zegt dat internet niet meer uit hun leven weg te denken is.

Naast 'een leven vol popmuziek' is er inmiddels ook sprake van 'een leven *lang* popmuziek'. Tweederde van de beoefenaars speelt al langer dan 10 jaar. Ruim eenderde is 35 jaar of ouder. Er zijn 25.000 55-plussers die popmuziek maken.

Uit de interviews blijkt dat 24 van de 30 popmuzikanten geld besteden aan hun hobby: gemiddeld rond de 2.300 euro per jaar aan oefenruimte, instrumenten, opnames, demo's, cursussen en wat dies meer zij. Popmuzikanten investeren niet alleen tijd en geld, ze krijgen er ook iets voor terug. Naar eigen zeggen brengt het maken van popmuziek hen rust, voldoening en zelfs geluk!

Het belang van popmuziek ligt, naast het grote leger gemotiveerde muzikanten, ook in de betekenis die het heeft voor de gebruikers. Tom ter Bogt schrijft over de functie van popmuziek:

Muziek is en blijft een belangrijk medium voor jonge mensen, als een middel om de stemming te verbeteren of verveling tegen te gaan, terwijl muziek ook belangrijk kan zijn voor kennis van de wereld. Muziek is, met name in de periode waarin jongeren hun persoonlijke en sociale identiteit verwerven of verder invullen, een belangrijk oriëntatiepunt, al was het maar omdat in de muziek de thema's die in hun eigen leven zo nadrukkelijk aan de orde komen gereflecteerd worden.⁵

En dan is er nog de muziek zelf. Meer dan een kwart van de popmuzikanten speelt alleen of voornamelijk eigen nummers. Er zijn dus ook nog eens talloze amateur-componisten in Nederland! De rijkdom aan muziek (composities, concerten en opnames) is lastig te meten, maar zeker het vermelden waard.

¹ Zie kader op pagina 11 voor de gehele tekst van de screening.

² Bron: Permanent Onderzoek Leefsituatie (POLS), CBS, Heerlen, 2006.

³ *Top-5 uitoefening subdisciplines*, uit: *Amateurkunst in de vrije tijd 1999*, Joep Wils, Nipo, Amsterdam 1999, p. 11.

⁴ Zie hoofdstuk 5.

⁵ Uit: *(Un-) Cool: de muzieksmaak van jonge mensen in Nederland*, Universiteit Utrecht, 2007.

Screening

De screening is van groot belang. Als een deel van de potentiële popmuzikanten zichzelf op onjuiste gronden niet tot de door ons beoogde populatie rekent, is het beeld dat we in het vervolg van het onderzoek van de makers van popmuziek schetsen niet representatief voor de werkelijkheid.

De screening, via de computer voorgelegd aan 20.946 Nederlanders, zag er als volgt uit:

Kun je aangeven of je in je vrije tijd op één of meerdere van onderstaande manieren bezighoudt met popmuziek?

	<i>Ja</i>	<i>Ik besteed zoveel tijd per week</i>
1. Vocaal (zang)	☐
2. Instrumentaal (bespelen van een instrument, DJ instrumentarium: draaitafel, mixer, etc.)	☐
3. Tekstueel (tekstschrijven)	☐
4. Compositorisch (muziek schrijven)	☐
5. Geen van bovenstaande, einde vragenlijst		

Meerdere antwoorden mogelijk.

Kun je aangeven of je een speciale muzikale opleiding hebt afgerond met betrekking tot popmuziek? Hiermee bedoelen wij rockacademie of conservatorium.

1. Ja, einde vragenlijst
2. Nee

Kun je aangeven of je met het maken van popmuziek voor het merendeel in je levensonderhoud voorziet?

1. Ja, einde vragenlijst
2. Nee

bron: TNS NIPO, 2007

OVER DE POPMUZIKANT

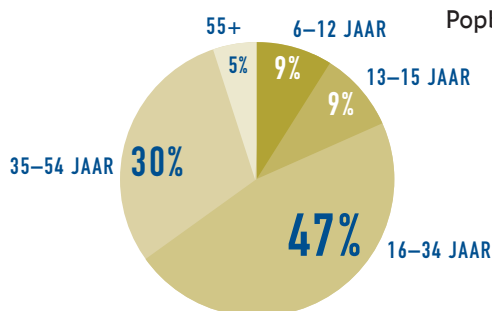
3 SNEAKERS, PETJES, OORDOPJES NONCHALANT IN DE NEK

Zet TMF of MTV aan en er ontstaat direct een beeld van de popmuzikant: het is een gespierde Afro-Amerikaan met gouden kettingen in een open auto in een stadsdecor, een jonge, mixed-blood Colombiaanse met onwaarschijnlijk lenige taille, of het zijn 4 piepjonge, blanke, Noord-Engelse jongens in bandopstelling in een donkere ruimte. Het zijn gestandaardiseerde beelden. De popmuzikant is jong en komt uit de grote stad. Jongens spelen gitaar, meisjes zingen en dansen. Het mag kloppen met de werkelijkheid van de professionele popsterren, maar geldt het ook voor de amateurs? Hoe zien die er eigenlijk uit? Wie zijn het?

Hoofdstuk 3 gaat over de beoefenaars: over hun leeftijd, geslacht, opleiding en de regio waar ze vandaan komen. En we bekijken hun uiterlijk, smaak en interesses.

VAN BASISCHOOL TOT PENSIOEN

47% van de amateur-popmuzikanten valt, geheel volgens de verwachtingen, in de leeftijdscategorie 16 - 34 jaar. Het past bij die leeftijd (meestal nog geen gezin) om een hobby te hebben die je in groepsverband beoefent. Ook slokt de carrière nog niet alle vrije tijd op.

de leeftijd van de beoefenaars,
n=638 (herwogen aantallen)
bron: TNS NIPO, 2007

Popbeoefening wijkt daarmee niet af van het beoefenen van andere amateurkunst disciplines (overige muziek, beeldende kunst, dans, theater en schrijven). Ook daar zijn de 16-tot en met 34-jarigen relatief oververtegenwoordigd. De 'piek' houdt daar wat langer aan, tot 44 jaar. En er is nog een tweede, kleinere groep oververtegenwoordigd: de midden vijftigers.¹

395 MINUTEN

De tijd dat popmuziek *uitsluitend* het domein van de (opstandige) jeugd was, is voorbij². Ruim eenderde van de beoefenaars is boven de 34 en er zijn, getuige de cijfers, inmiddels ongeveer 25.000 55-plussers die wekelijks staan (of zitten) te rocken. De oudste respondent is 68 jaar en speelt toetsen in een discoband!

Mensen die nu 60 zijn, waren in 1965, toen de Beatlemania op zijn hoogtepunt was, 18! Een groot deel van de fans van toen is die muziek trouw gebleven. Dat beperkt zich niet tot de band waar ze het meest fan van

Ruim eenderde van de beoefenaars is boven de 34 en er zijn, getuige de cijfers, inmiddels ongeveer

25.000

55-plussers die wekelijks staan (of zitten) te rocken

waren: ze houden nog steeds van popmuziek in het algemeen. Nooit hoor je een Stones-fan van het eerste uur zeggen dat hij thuis alleen nog maar strijkkwartetten van Beethoven draait.

“Waarom zou popmuziek maken voorbehouden zijn aan jonge mensen? Als ik zeg dat ik 60 ben, word ik gek aangekeken, terwijl ik ben opgegroeid met Mick Jagger.”

Dit is in lijn met de theorie dat qua muzikale voorkeur je ‘eerste liefde’ met je mee groeit.³ Gevolg is dat de gemiddelde popliefhebber steeds ouder wordt en daarmee, zo mag je aannemen, ook de beoefenaar.

Opvallend is ook het grote segment beoefenaars in de basisschoolleeftijd.

“Ik heb van mijn zus leren zingen. Ze zeggen dat ik eerder zong dan dat ik sprak. Ik speel al in een band vanaf mijn 7e.”

Dit zijn kinderen die van huis uit niet anders meekrijgen dan popmuziek. Eenmaal gekozen voor muziek maken als hobby, wordt het eerder pop dan klassiek. Het is de bevestiging van een trend die in de media al zichtbaar was. Steeds vaker bestormen ultrajonge bandjes de hitladder met, muziektechnisch gezien, niet al te gecompliceerde garagemuziek. De toegankelijkheid van het publiek domein draagt daar, dankzij internet, ongetwijfeld aan bij.

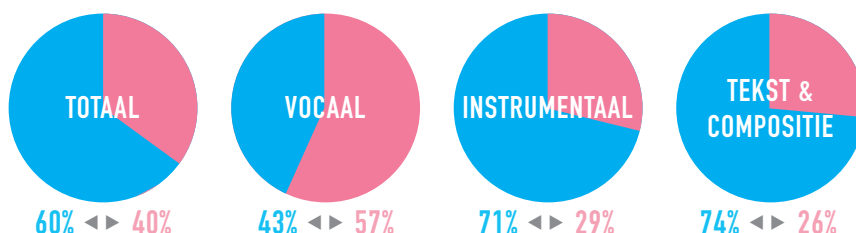
Popbeoefening lijkt zich, voor wat betreft de leeftijd van de beoefenaars, naar twee kanten te verbreden: ze worden steeds ouder en steeds jonger. ‘Lijkt’ want er is niet eerder onderzoek gedaan naar de leeftijdsopbouw van de popbeoefening, dus ‘hard bewijs’ is er niet.

3 - SNEAKERS, PETJES, OORDOPJES...

EEN JONGENS BAND MET EEN ZANGERES

Popmuziek maken is eerder een mannen- dan een vrouwenhobby. De meerderheid, 60%, is van het mannelijk geslacht. Een opvallende omkering vindt plaats wanneer we naar de zang kijken, dan is ineens bijna 60% vrouw.

Mannen ◀ ▶ Vrouwen

soort beoefening, meer antwoorden mogelijk, n=638 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Het verschil tussen jongens en meisjes wordt nog groter als we naar het componeren en tekstschrijven kijken: dat is veel meer een 'jongensding'. Slechts één op de vier vrouwen waagt zich hieraan.⁴

Een vooroordeel wordt bevestigd: de jongens spelen en maken, de meisjes zingen vaker. Toch zijn er ook meisjes die gitaar spelen (33 keer genoemd), basgitaar spelen (3) of drummen (5).

De oververtegenwoordiging van mannelijke beoefenaars in de popmuziek steekt schril af bij de forse oververtegenwoordiging van vrouwelijke beoefenaars in de rest van de amateurkunst.⁵

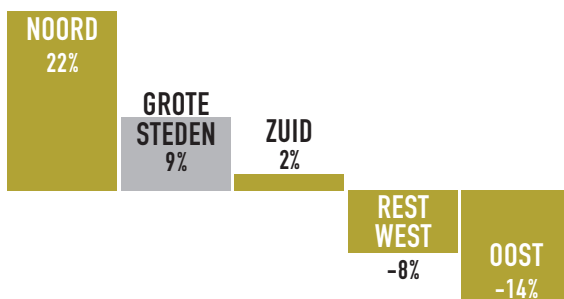
een vooroordeel
wordt bevestigd:

**DE JONGENS
SPELEN EN
MAKEN,**
*de meisjes
zingen
vaker*

THE SOUND OF THE CITY

Niet overal in Nederland wordt in gelijke mate popmuziek gemaakt. In het Noorden (Groningen, Friesland en Drenthe) en in de grote steden (Amsterdam, Rotterdam en Den Haag, inclusief voorsteden)⁶ zijn er verhoudingsgewijs meer popmuzikanten.

395 MINUTEN

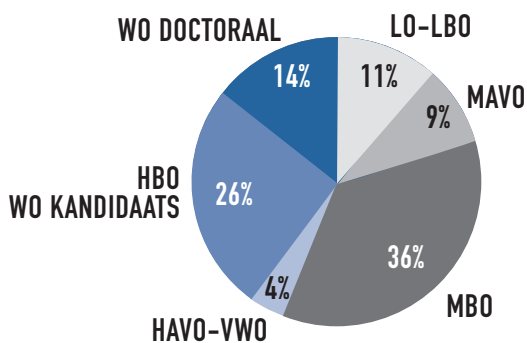

procentuele oververtegenwoordiging (t.o.v. gemiddeld) van beoefenaars in Nielsen regio's, n=627 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

De oververtegenwoordiging in de grote steden weegt zwaarder dan die in de regio Noord: er wonen 3 keer zoveel mensen. Dus popmuziek is toch vooral 'the sound of the city'.

WE DON'T NEED NO EDUCATION

De deelname aan amateurkunst blijkt naar verhouding het grootst onder hoger opgeleiden.⁷ Dat blijkt ook voor het beoefenen van popmuziek te gelden. Mensen met HAVO of hoger zijn *relatief* oververtegenwoordigd. Maar dat betekent niet dat de meeste popmuzikanten hoger opgeleid zijn: een ruime meerderheid van de popmuzikanten, 56%, heeft hoogstens een middelbare beroepsopleiding afgerond.

percentage beoefenaars met hoogst genoten, al dan niet voltooide, opleiding, alleen 18+, n=585 (herwogen aantallen) bron: TNS NIPO, 2007

BLACK AND BLUE

In de enquête is ook gevraagd naar het geboorteland van de respondent, en dat van de vader en moeder. Uit de beantwoording van deze vraag blijkt dat de steekproef op dit vlak niet representatief is. Het aantal respondenten

3 - SNEAKERS, PETJES, OORDOPJES...

(of ouders) niet afkomstig uit Nederland is zo klein, dat over het maken van popmuziek door deze groep geen verantwoorde, kwantitatieve conclusies te trekken zijn. Een goed onderwerp voor vervolgonderzoek dus.

UITERLIJK

Kun je het aan de beoefenaars zien dat ze popmuzikant zijn? Aan hun kleding of haardracht? Antwoord op deze vraag krijgen we tijdens de interviews, uit observatie en uit de uitspraken van de geïnterviewden.

Een bonte verzameling mensen neemt plaats bij ons aan tafel: van een verlegen rockacademiestudente tot een speedy metaldrummer, van een anti-globalistische zanger die op Manu Chao wil lijken tot een, in een feestband spelende, saxofonist; van een 16-jarige drummer die zijn 'schapenhaar' tot handelsmerk maakt tot een 60-jarige Turkse rocker met een verhaal. En twee dj/producers.

Al bij binnenkomst zien we grote gelijkenis tussen de verschillende muzikanten: sneakers, petjes, bedrukte T-shirts (vaak bandshirts), casual kleding, oordopjes nonchalant in de nek. Maar ernaar gevraagd is men zich van geen stijl bewust. Het is waarschijnlijk cooler om niet bij een bepaalde groep te horen wat kleding en haardracht betreft.

“ Ik heb geen speciale kledingstijl ofzo. Ik zie er misschien uit als een skater, maar dat komt gewoon omdat dat comfortabel zit. ”

“ Ik heb niet echt een eigen kledingstijl, ik doe gewoon aan waar ik zin in heb. Het heeft ook niet met de muziek te maken. ”

“ Ik werk in SnowWorld in Zoetermeer, dus ik loop het hele jaar met m'n winterjas in de sneeuw. Mijn eigen stijl? Ik ben een mix die het midden houdt tussen een hardcore jongen en een snowboarder. ”

“ Je hoeft echt niet in het zwart gekleed te gaan om gothic te maken, kijk maar naar mij. ”

Al bij binnenkomst zien we grote gelijkenis tussen de verschillende muzikanten:
sneakers, petjes, bedrukte T-shirts, casual kleding, oordopjes nonchalant in de nek
Maar ernaar gevraagd is men zich van geen stijl bewust

De meeste muzikanten zijn door de interviewer van 100 meter afstand als zodanig te herkennen, soms zelfs met genre en al. Zelf zien zij dit blijkbaar niet of willen zij dit liever niet zien.

EEN BREDE MUZIEKSMAAK

Gevraagd naar het genre waarnaar men het liefst luistert, passeert een bonte stoet aan genres de revue, uiteenlopend van gospel en r&b tot symfonische rock en emocore. Het meest genoemd wordt rock, in de ruimste zin des woords. Het merendeel van de geïnterviewden heeft een brede muzieksmaak. Het is voor hen gemakkelijker om aan te geven waar ze niet van houden, dan om alles op te noemen waar ze wel van houden.

“ Ik heb een brede muzieksmaak, alleen aan cafémuziek heb ik een hekel. Ik bedoel van die schlagers in het Duits of Nederlands. ”

“ Ik heb een hele brede muzieksmaak, van Billie Holiday tot Johnny Cash, van Robbie Williams tot klassiek. Alleen van operette hou ik niet zo, misschien omdat het in mijn ogen zo ‘onecht’ is. Ik heb er gewoon niks mee. ”

Bij driekwart van de geïnterviewden komt het favoriete muziekgenre als luisteraar overeen met het beoefende genre. Dit houdt dus in dat maar liefst een kwart van de geïnterviewden *niet speelt waar hij of zij graag naar luistert*, of speelt wat maar gedeeltelijk met zijn of haar ‘luistersmaak’ overeenkomt.

“ Met de band spelen we rock, maar thuis luister ik vooral naar r&b en hiphop. ”

“ We spelen vrolijke metal. Als luisteraar hou ik daar eigenlijk niet zo van, maar ja. ”

Hoe zo ‘maar ja’? Waarom zou je niet spelen waar je van houdt?

Dat zou door de volgende ‘beperkingen’ verklaard kunnen worden:

- ▶ Het groepsproces binnen de band, waardoor soms concessies moeten worden gedaan aan de eigen smaak.
- ▶ De moeilijkheidsgraad: iets goed of mooi vinden is één, het ook kunnen spelen – qua niveau, maar ook qua bezetting – is een tweede.
- ▶ Een vermoeden van de smaak van het publiek: hoewel geen van de geïnterviewden expliciet zegt de muziek af te stemmen op de wensen van het publiek, speelt dit ons inziens toch mee, mogelijk in meerdere mate bij bandjes die regelmatig optreden.

3 - SNEAKERS, PETJES, OORDOPJES...

LIEFHEBBERS

Beoefenaars blijken zelf in hoge mate liefhebber. Gevraagd naar muziekbezit antwoorden alle geïnterviewden (op de jongste muzikant na, die maar 30 cd's bezit) veel tot zeer veel muziek te hebben. Muzikanten hebben vooral cd's, maar ook muziek in de computer of op de iPod (uitgedrukt in aantal gigabyte). Eén muzikant (niet één van de twee dj's) vertelt een absolute vinyl­liefhebber te zijn:

“ Ik heb meer dan 5.000 lp's, singles en cd's. Ik ben een echte vinyl­liefhebber. Ik zit vaak op eBay om bepaalde lp's aan te schaffen, meestal in Amerika. Zelf hebben we recent ook een lp uitgebracht, voor dj's en liefhebbers. ”

De muziekconsumptie is aan de geïnterviewden voorgelegd in de vorm van stellingen:

Stellingen over muziekconsumptie

Gemiddelde score

IK HEB VEEL CD'S (MUZIEK OP MIJN IPOD)	4,4
IK PRAAT VEEL OVER POPMUZIEK	4,2
IK SURF VEEL OP MUZIEKSITES	3,6
IK GA VAAK NAAR POPCONCERTEN	3,5
IK KIJK VEEL CLIPS	2,7
IK LUISTER VEEL NAAR POPMUZIEK OP DE RADIO	2,7
IK DANS VEEL	2,5

1 = volledig mee oneens, 5 = volledig mee eens

Muziek hebben en erover praten scoren het hoogst. De gretigheid waarmee de muzikanten met een interview over hun hobby instemden en de sfeer van de gesprekken bevestigen dit. Concertbezoek en surfen scoren ook bovengemiddeld: over het algemeen een 'mee eens'.

“ MySpace staat gewoon de hele dag aan. ”

“ Ik zit veel op muzieksites, niet alleen MySpace of onze eigen site, maar ook sites van artiesten die ik leuk vind. ”

Internet helpt je ook verder:

“ Als ik iets nieuws wil leren, dan ga ik op internet. Alle nummers die je wilt leren spelen kun je er vinden, maar ook programma's om zelf muziek te maken kun je

downloaden. Of gewoon liedjes luisteren. ”

Naar clips kijken en naar popmuziek op de radio luisteren halen net geen neutrale score. In de interviews wordt vaak ongevraagd negatief over beide gesproken.

“ MTV en TMF kan ik niet aanzien. Ik beschouw muziek, laten we zeggen, als een mooie vrouw, maar hoe het daar wordt gebracht is gewoon of ze gepimpt wordt, als een pooier die een hoer verkoopt. ”

**De amateur-
popmuzikant
maakt niet
alleen
popmuziek,**

**HIJ VERZAMELT
POPMUZIEK
EN PRAAT ER
GRAAG EN
VAAK OVER**

**“ Muziek zou veel meer
gewaardeerd moeten worden
als ambacht. Het stoort mij
dat er op de radio alleen
muziek wordt gedraaid die
goed verkoopt. ”**

**“ Een rockband komt live
voor de radio gewoon niet
tot z'n recht. ”**

Jaloezie misschien?

**“ Als wij ook eens op de radio
te horen zouden zijn, zouden
we misschien bekender kunnen**

worden en zouden we van de muziek kunnen leven. ”

Dacht men vroeger dat popmuziek en dansen onlosmakelijk met elkaar verbonden waren, nu eindigt dansen op de laatste plaats.

Niet alleen muziek *maken* blijkt tot het domein van de hobby te behoren. Het is onderdeel van een groter geheel. De amateur-popmuzikant *maakt* niet alleen popmuziek, hij verzamelt popmuziek en praat er graag en vaak over. In hoofdstuk 6 zullen we zien dat dit gedragspatroon past bij de fundamentele rol die popmuziek speelt in het leven van de beoefenaar.

ANDERE INTERESSES

Ook met behulp van stellingen, is aan de geïnterviewden gevraagd waarin ze, naast popmuziek, nog meer geïnteresseerd zijn.

3 - SNEAKERS, PETJES, OORDOPJES...**Stellingen over interesses**

	Gemiddelde score
IK BEN GEÏNTERESSEERD IN: KUNST	3,9
WETENSCHAP	3,7
POLITIEK	3,6
NATUUR	3,3
SPORT	2,9

1 = volledig mee oneens, 5 = volledig mee eens

Kunst oogst de meeste interesse, op de voet gevolgd door wetenschap en politiek.

“Naast muziek hou ik ook van schilderkunst, vooral van Karel Appel en Herman Brood.”

De natuur kan nog rekenen op een redelijke interesse (net boven neutraal), maar sport blijft achter. Popmuziek en sport zijn blijkbaar geen vrienden.

VRIJE TIJD

Waar besteden popmuzikanten het restant van hun vrije tijd aan? We legden het aan de geïnterviewden voor.

Stellingen over vrijetijdsbesteding

	Gemiddelde score
IK BEN VAAK MET VRIENDEN	4,1
IK REIS GRAAG	3,9
IK GA VEEL UIT	3,5
IK SMS, BEL VEEL	3,4
IK LEES VEEL	3,3
IK KIJK VEEL TV	3,0
IK COMPUTER, GAME VEEL	2,7
IK DOE AAN SPORT	2,6

1 = volledig mee oneens, 5 = volledig mee eens

De relatieve desinteresse in sport krijgt een logisch vervolg in de vrijetijdsbesteding. Van de genoemde opties scoort sport het laagst. Je kunt je tijd nu eenmaal maar één keer besteden, is een aantrekkelijke verklaring. Als je ziet hoeveel tijd de gemiddelde popmuzikant in z'n hobby stopt, is serieus sporten niet echt een optie. Anderzijds zou er dan ook weinig tijd overblijven voor reizen, uitgaan, bellen en lezen. Heel misschien is er nog iets over van het gevoel dat bij popmuziek maken een ongezonde, zelfdestructieve levenshouding past, met veel drugs en weinig sport.

BEELD VAN DE BEOEFENAAR

HET FEIT DAT POPMUZIEK
VOORAL DOOR LAGER
OPGELEIDE MANNEN
BEOEFEND WORDT, MAAKT
HET VOOR DE OVERHEID EEN
DANKBAAR BELEIDSTERREIN:
**het is juist deze
groep die relatief
weinig participeert
in de kunst**

We begonnen dit hoofdstuk met gespierde Afro-Amerikanen, lenige Colombiaansen en piepjonge Noord-Engelse jongens. We eindigen met lager opgeleide jongens van 25 uit de grote stad, geen grote sport-liefhebbers.

Het feit dat popmuziek vooral door lager opgeleide mannen beoefend wordt, maakt het voor de overheid een dankbaar beleidsterrein: het is juist deze groep die relatief weinig participeert in de kunst.⁸ Met popmuziek wordt deze groep wel bereikt.

Opvallend aan de beoefenaar is zijn gedrevenheid. *Popmuziek maken* blijkt geen op zichzelf staande activiteit, het is een 'way of life'.

¹ *Amateurkunst, profielen op basis van Socioconsult*, A.M. Blok et al., Motivaction, p. 12.

² Een groot deel van het onderzoek naar de betekenis van popmuziek in de 70er jaren van de vorige eeuw richtte zich op de functie van popmuziek als verzet tegen de dominante klasse en het vormen van identiteit in de adolescentie fase. Zie onder andere: *Symbolism and Practice, a theory for the social meaning of popular music*, Paul Willis, University of Birmingham, 1974.

³ 'Bij de meeste mensen stolt de muzikale smaak tussen de 20 en de 25 jaar. Daarna worden ze gaandeweg opgeslokt door werk en gezin. De meeste 30-plussers blijven ofwel met hondentrouw hun favorieten volgen (ze kopen nog altijd de nieuwste van Joe Cocker, Van Morrison of U2) ofwel ze 'ontdekken' nieuwe muziek die erg op oude lijkt.' Tom ter Bogt in de Volkskrant van 23 april 2005. Artikel: *Country is voor echte mannen*.

⁴ De percentages zijn gebaseerd op de extrapolatie uit de screening. DJ instrumentarium viel onder instrumentaal. DJ's konden daarnaast de activiteit componeren aankruisen.

⁵ *Amateurkunst, profielen op basis van Socioconsult*, A.M. Blok et al., Motivaction, p. 11.

⁶ De door TNS NIPO gebruikte regio-indeling is van Nielsen en kent 5 districten: Nielsen 1: grote steden: de 3 grote steden plus randgemeenten, Amsterdam (plus Diemen, Ouder-Amstel, Landsmeer, Amstelveen), Rotterdam (plus Schiedam, Capelle aan den IJssel, Krimpen aan den IJssel, Nederlek, Ridderkerk, Barendrecht, Albrandswaard) en 's-Gravenhage (plus Leidschendam, Voorburg, Rijswijk, Wassenaar, Wateringen); Nielsen 2: rest West: Noord-Holland, Zuid-Holland en Utrecht (exclusief de Nielsen 1 gemeentes); Nielsen 3: Noord: Groningen, Friesland en Drenthe; Nielsen 4: Oost: Overijssel, Gelderland en Flevoland; Nielsen 5: Zuid: Zeeland, Noord-Brabant en Limburg.

⁷ *Amateurkunst, profielen op basis van Socioconsult*, A.M. Blok et al., Motivaction, p. 12.

⁸ *Het bereik van de kunsten*, Jos de Haan en Wim Knulst, Sociaal en Cultureel Planbureau, Den Haag, 2000, p. 30, p. 38-39.

Istanbul

In 1974 ben ik vanuit Istanbul naar Nederland gekomen, met de band. We waren met z'n zevenen, allemaal uit dezelfde wijk; midden in het oude centrum. We maakten Westerse popmuziek, het was midden in de discotijd. Onze voorbeelden waren The Beatles en Jimi Hendrix, die waren toen enorm populair. Nieuwe muzikale ontwikkelingen kwamen meestal via Parijs naar ons toe. Istanbul kende een bloeiend uitgaansleven. Het was een geweldig leuke tijd.

We wilden naar Amerika, we dachten dat we daar meer kans maakten om door te breken. Onderweg naar Amerika viel de band uit elkaar, doordat we niet allemaal de benodigde papieren kregen. Toen bleek dat Nederland meer werd dan een tussenstop, besloten we met de overgebleven bandleden hier muziek te gaan maken. Het was erg moeilijk om geschikte vervangers te vinden voor de afwezige bandleden.

Ik heb altijd in het Engels gezongen, dat past het beste bij popmuziek, vindt iedereen altijd. Maar waarom eigenlijk? Ik wil dat taboe doorbreken. De laatste tijd maak ik ook nummers in het Turks. Die taal leent zich voor mij goed om mijn gevoelens uit te drukken. Wat ik alleen vervelend vind, is dat ik dan meteen in het hokje wereldmuziek word geplaatst, terwijl ik toch nog steeds pop en rock maak.

Waarom zou popmuziek maken voorbehouden zijn aan jonge mensen? Als ik zeg dat ik 60 ben, word ik gek aangekeken.

Ik heb, als Turk in Nederland, een aantal hele nare ervaringen gehad in de maatschappij. Maar nooit in de muziek, daar was ik altijd omringd met vriendschap. Daar ben ik trots op. Ik dank de muziek daarvoor.

4 OVER DE MUZIEK

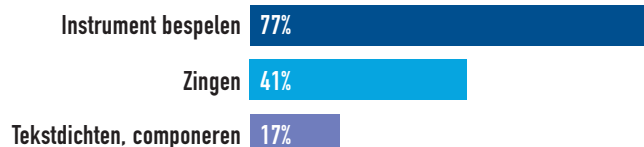
115 SUBGENRES, DE BEHOEFTE OM IN TE DELEN

Popmuziek is een breed begrip. *Bohemian Rhapsody* van Queen, *Traffic* van DJ Tiësto en Amy Winehouse' *Rehab*, ze hebben weinig met elkaar gemeen, maar worden er allemaal toe gerekend. De muziek zelf geeft dus weinig aanknopingspunten om pop van andere muziek te onderscheiden. Toch is door niemand de vraag gesteld: 'Wat bedoelen jullie eigenlijk met popmuziek?' Er blijkt een gemeenschappelijk beeld, definiëren is niet urgent: 'We zullen het wel over hetzelfde hebben. Je vraagt ook niet wat onder muziek verstaan wordt'. Toch is het opmerkelijk dat de beleefdheid om geen wedervragen te stellen aanbleef toen we een lijst van 7 genres voorlegden en daarna zelfs een onderverdeling in 115 subgenres! Zonder ook maar één keer met de ogen te knippen werd de vraag beantwoord, sterker nog, er blijkt grote behoefte om de eigen muziek 'in te delen'.

In hoofdstuk 4 komt de muziek aan bod. Eerst bekijken we of popmuzikanten zingen, spelen of schrijven en daarna welk instrument ze bespelen. Het tweede deel van het hoofdstuk gaat over het product dat ze maken: de taal, het genre en de inhoud.

GITAAR

Al in de screening is onderscheid gemaakt tussen een instrument bespelen, zingen, componeren en tekstdichten.

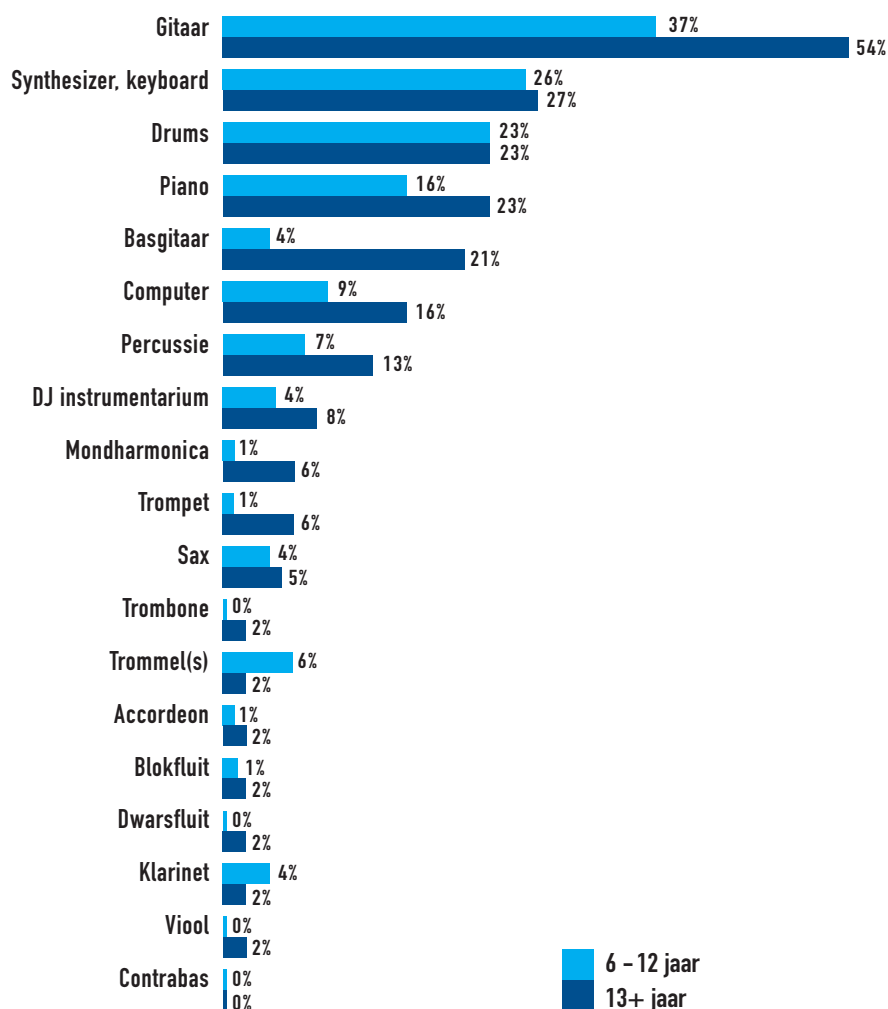

soort beoefening, meer antwoorden mogelijk, n=638 (herwogen aantallen)
bron: TNS NIPO, 2007

4 - 115 SUBGENRES

Een ruime meerderheid van de popmuzikanten bespeelt een instrument. Dit komt, vertaald naar de Nederlandse bevolking, neer op ongeveer 385.000 mensen. Twee vijfde van de popmuzikanten, ongeveer 205.000 Nederlanders, zingt. 18% doet beide: bespeelt een instrument en zingt. Een relatief kleine groep mensen houdt zich bezig met het schrijven van teksten en/of het componeren van popmuziek.

Welk instrument bespelen ze? De geënquêteerden konden kiezen uit 19 instrumenten, waaronder relatief nieuwe instrumenten als 'keyboard', 'computer' en 'dj instrumentarium'. Men kon ook kiezen voor 'anders'. Dat deed 5%. Genoemd werden onder andere: harp, panfluit, banjo en melodica.

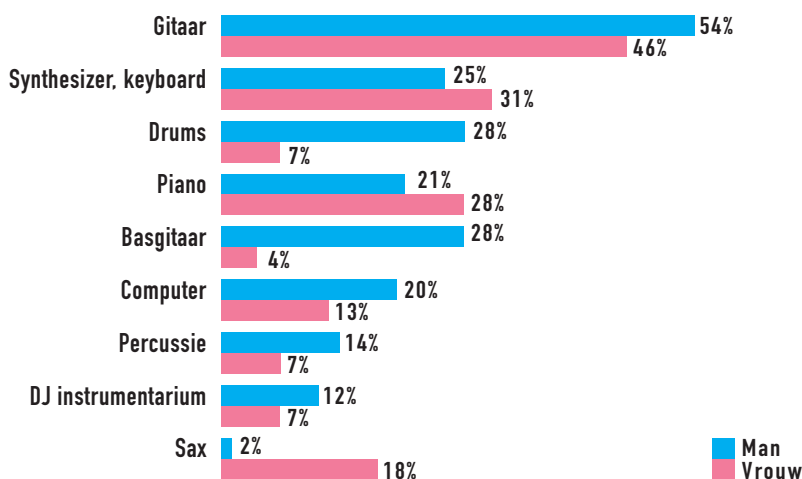
bespeeld instrument, als percentage van het totaal aantal instrumentalisten, meer antwoorden mogelijk, 6-12 jaar: n=70, 13+: n= 250 | bron: TNS NIPO, 2007

395 MINUTEN

Het traditionele rock- instrumentarium wint het ruimschoots van de nieuwkomers (computer en dj instrumentarium)

Het traditionele rockinstrumentarium wint het ruimschoots van de nieuwkomers (computer en dj instrumentarium). Als we de 'bespelers' van computer en dj instrumentarium bij elkaar optellen gaat het om bijna een kwart van de instrumentalisten. Dat is, gezien de jonge leeftijd van deze instrumenten, een substantieel deel. De jongsten spelen opvallend weinig basgitaar. Een reden zou kunnen zijn dat basgitaristen vaak beginnen als gitarist. Basgitaar spelen is pas leuk in een band.

Er blijken grote verschillen in de instrumentkeuze tussen mannen en vrouwen.

bespeeld instrument, als percentage van het totaal aantal instrumentalisten, meer antwoorden mogelijk, alleen 13+, mannen: n=173, vrouwen: n=72 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Toetsinstrumenten worden relatief meer door vrouwen bespeeld. Op saxofoon na worden de overige instrumenten meer door mannen bespeeld. Bij bas en drums zijn de verschillen het grootst. Opmerkelijk is de oververtegenwoordiging van vrouwen op de sax: hier zien wij het 'Candy Dulfer effect'.

De keuze van het instrument is in de meeste gevallen een bewuste, maar in enkele gevallen ondergeschikt aan het belang van de band:

4 - 115 SUBGENRES

“ Eigenlijk speel ik piano, maar toen zeiden ze in de band: ‘Wie wil er zingen?’. Toen zei niemand wat, dus... Zo ging het ook met bassen. ”

“ We hebben eerst de band opgericht en toen pas gekeken wie er wat zou gaan spelen. We moesten een zanger hebben en dat ben ik toen geworden, niet omdat ik zo goed kon zingen, want dat had ik toen nog nooit gedaan. We hadden eerder tours gepland en T-shirts gemaakt dan dat we onze instrumenten konden bespelen of konden zingen, maar goed. Onze voorbeelden waren Nirvana en Guns 'n Roses. We dachten: ‘Als zij het kunnen, kunnen wij het ook!’. ”

Blaasinstrumenten worden veel minder genoemd (trompet 6%, sax 5%, trombone 2%, vanaf 13 jaar). De klassieke instrumenten (viool, dwarsfluit, contrabas) bijna niet. Daarmee volgen de amateurs de professionele voorbeelden.

Sommige instrumenten horen bij een genre:

“ Het folk-achtige geluid van onze band komt door de viool. Het aantal bandleden verschilt, meestal zijn we met z'n vijven. We hebben één doedezak, maar soms ook twee. Vioolspelen en zingen is inderdaad een moeilijke combinatie tegelijkertijd, maar het kan. ”

COVERS

Bij de meeste podiumkunsten is het gebruikelijk om repertoire van anderen uit te voeren. Toneelspelers zijn zelden toneelschrijvers. Koorzangers, muzikanten van de fanfare of het symfonieorkest; ze spelen muziek die door een componist bedacht is, liefst van papier.

In de beginjaren van de popmuziek werd een groot deel van het repertoire door liedjesschrijvers gemaakt. De meeste componisten stonden zelf niet op het podium. Ook op de vroege albums van de Rolling Stones en de Beatles komen veel liedjes van anderen voor. In de loop van de zestiger jaren van de vorige eeuw gingen steeds meer popmuzikanten hun eigen repertoire schrijven. Het paste bij een dogma uit die tijd: een kunstenaar moest maatschappelijk of artistiek iets te zeggen hebben. Dat kon niet de boodschap van iemand anders zijn.

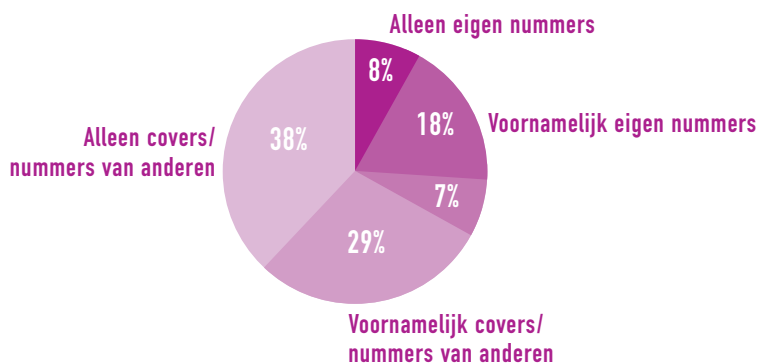
Voor producer-acts gold en geldt het minder. Beroemde meidengroepen als the Supremes en Luv' hadden vaste schrijvers. Britney Spears schrijft ook haar eigen nummers niet.

395 MINUTEN

Bij de interviews bleek dat de muzikanten die 'wat verder zijn' (muzikanten die cd's uitbrengen en regelmatig optreden), meestal eigen nummers uitvoeren. Er werd soms zelfs badinerend gedaan over het spelen van covers. Een uitzondering hierop vormen de feestbandjes.

“ We spelen nummers van Elvis tot Moloko, van James Brown tot Melissa Etheridge. Verzoeknummers doen we ook. Maar die moet je wel ruim van tevoren aanvragen. We zijn een echte feestband, zo één die je op je bruiloft vraagt. ”

Landelijk ziet de verdeling er als volgt uit:

verhouding tussen eigen materiaal en materiaal van anderen in percentage, alleen 13+: n=170 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

1/4
speelt eigen nummers

2/3
speelt voornamelijk covers

Een kwart van de popmuzikanten speelt of zingt alleen of voornamelijk eigen geschreven nummers. Tweederde speelt of zingt alleen of voornamelijk covers. Dat is totaal anders dan we op grond van de interviews verwachtten en flink anders dan het beeld dat we van de grote voorbeelden hebben.

Er blijkt geen correlatie te zijn tussen optreden en het spelen van eigen nummers of covers.¹ Die blijkt er wel (en significant) te zijn met geslacht: vrouwen spelen of zingen relatief vaker covers dan mannen.² Dit kan ons niet verrassen. In hoofdstuk 3 bleek al dat componeren en tekstschrijven vooral 'mannen-activiteiten' zijn.

STILO THE ULTIMATE ROLL

Al vanaf het ontstaan van de popmuziek, kort na de Tweede Wereldoorlog, is er sprake van een grote diversiteit aan muziekstijlen. Popmuziek is muziek voor de massa, maar de massa is niet eenvormig. Er zijn grote verschillen in de achtergrondkenmerken van makers en gebruikers, grote verschillen in gebruik en functie, en dus ook grote verschillen in de muziek zelf. Die verschillen zijn het best te benoemen op het niveau van genres: de 'ordering in ondersoorten' van de popmuziek.

Deze keuze gemaakt hebbende, komen we direct in een enorm definitie-moeras. Popmuziek verandert continu. Dus genres komen en gaan, worden opgesplitst en samengevoegd tot nieuwe genres. Er is geen formele indeling en al helemaal geen muziek-wetenschappelijke duiding. Ook is het de vraag hoever je wilt gaan. Wil je de popmuziek in 3, 10, 50 of 100 genres opdelen? Bij elke nieuwe combinatie kun je een nieuwe naam verzinnen. Een enkele muzikant doet dat ook:

OP DE VRAAG
Wat spelen jullie?
WORDT DOORGAANS
ONGEVRAAGD EEN
*subgenre uit de
lijst van 115*
GEKOZEN EN
ENTHOUSIAST
VOORZIEN VAN
UITLEG

“ **We hebben ons genre zelf bedacht: stilo the ultimate roll spelen we. Als je het hoort, denk je vermoedelijk aan punk, rock, ska, jazz en folk.** ”

Alle twijfel ten spijt, willen we toch heel graag weten wat voor soort muziek de amateur-popmuzikant maakt. We laten hem daarvoor een keuze maken uit de lijst genres die de Nederlandse popkoepels³ gebruiken bij het inschrijven van bandjes en solisten. De lijst is lang, bevat maar liefst 7 genres en 115 subgenres⁴, maar de lijst leidt zelden tot problemen bij inschrijving en is actueel. Alleen *stilo the ultimate roll* ontbreekt.

Bij de interviews proberen we de lijst uit en dan blijkt hoe belangrijk de indeling in genres voor de muzikanten is. Op de vraag 'Wat spelen jullie?' wordt doorgaans ongevraagd een subgenre uit de lijst van 115 gekozen en enthousiast voorzien van uitleg.

“ **Gothic is eigenlijk hele lieve muziek. De inspiratie komt uit de middeleeuwen en uit sprookjes.** ”

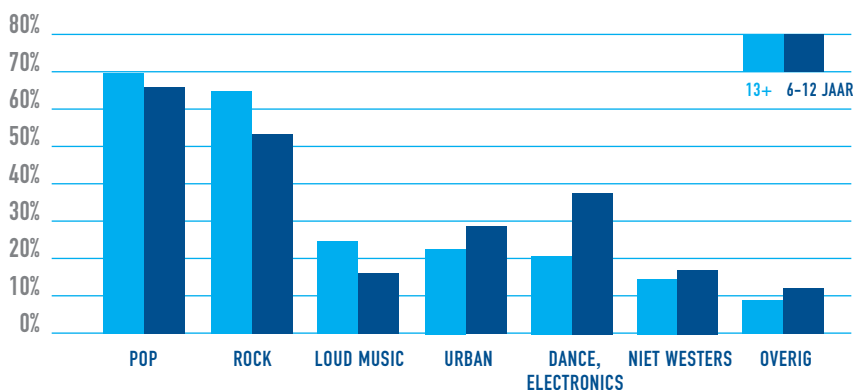
395 MINUTEN

“ **We spelen punkrock. Soms noemen mensen het weleens punkpop, maar dat is ‘liever’. Je kunt aan het gitaarschema en het stemgebruik horen dat het punkrock is.** ”

“ **We zijn een neo-indierockband. We spelen alternatieve rock. Ja, zo zou je het wel kunnen omschrijven, al zouden de andere bandleden het misschien weer anders formuleren.** ”

We merken dat men zich eerder identificeert met het genre dan met popmuziek in het algemeen. Men is *rasta* of *punk* of *skater* en men is *muzikant*, nooit popmuzikant. De grote diversiteit van de popmuziek sluit dus naadloos aan bij de wens van de gebruikers (muzikanten en luisteraars) om bij een groep te horen. Die groep mag natuurlijk niet alle mensen omvatten.

Die muzikale diversiteit is overigens niet alleen te danken aan de behoefte tot identificatie, maar ook het gevolg van de wereldwijde beschikbaarheid van massacommunicatie-technologie en daarmee de snelle verspreiding van popmuziek over alle continenten. Zo kwam de reggae van Jamaica naar Europa en kreeg daar binnen enkele jaren een flink contingent beoefenaars. De behoefte van muzikanten om op te vallen of iets apart te doen heeft wel geholpen om de diversiteit te vergroten.

percentage gespeeld genre, keuze uit 6 genres en overig, meerdere antwoorden mogelijk, 6-12 jaar: n=95, 13+: n=328 | bron: TNS NIPO, 2007

Pop en *rock* worden veruit het meest gespeeld. Van *pop* mocht dat ook verwacht worden. Het genre is in het voordeel als naamgever aan de gehele soort, staat voor populair en is het best vertegenwoordigd in de media. *Rock*, ontstaan in de tweede helft van de 60er jaren, steviger dan *pop*, met meer concerttraditie, volgt op de voet. *Rock* wordt naar verhouding minder gespeeld door de allerjongsten.⁵

4 - 115 SUBGENRES

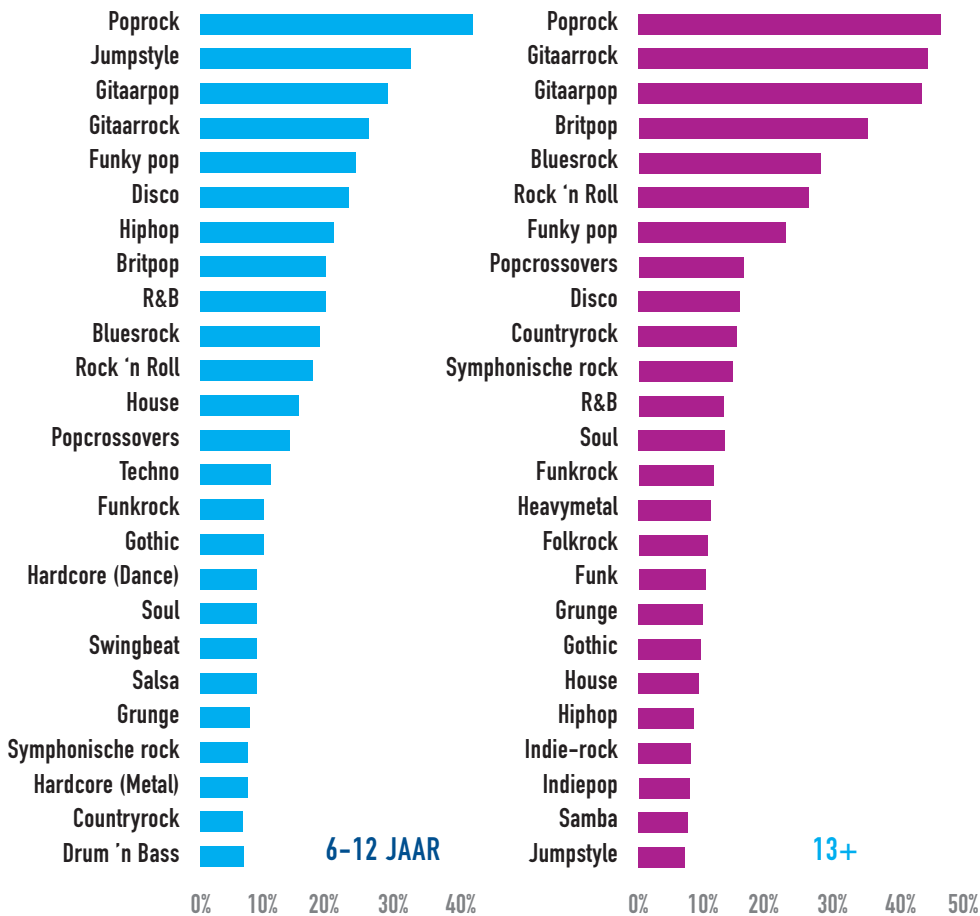
Loud music (hardrock, metal, punk), urban (hiphop, soul, disco, funk) en dance, electronics (house, techno) volgen op afstand. De jumpstyle-rage zorgt in zijn eentje voor de piek in het genre dance, electronics bij basisschoolleerlingen. In zijn nog korte bestaan is jumpstyle ook naar de tweede plaats in de top-25 van subgenres gestegen van de jongsten. Bij 13+ staat jumpstyle op de 25e plaats.

DE JUMPSTYLE-RAGE

zorgt in zijn eentje voor de piek in het genre

DANCE, ELECTRONICS

bij basisschoolleerlingen

percentage gespeeld subgenre, keuze uit 115 subgenres, meerdere antwoorden mogelijk.
6-12 jaar: n=95, 13+: n=328 | bron: TNS NIPO, 2007

395 MINUTEN

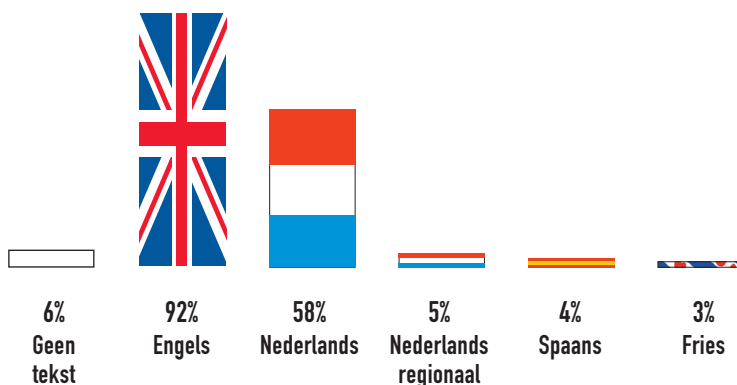
Verder zijn de verschillen tussen de 6-12 jarigen en de 13-plussers marginaal. Hiphop staat in het 13+ rijtje beduidend lager. En de hardere subgenres van *dance*, *electronics*: *techno* en *hardcore* ontbreken bij de ouderen. *Folkrock* (bijvoorbeeld Bob Dylan) ontbreekt zoals verwacht in de top 25 van de jongsten. Samen met *rockabilly* en *countryrock* behoort *folkrock* vooral tot het domein van de 55-plusser. 19 subgenres staan in beide rijtjes.

ENGELS IS OOK BIJ AMATEURS DE VOERTAAL VAN DE POPMUZIEK

FARSI

Engels is wereldwijd de taal van de popmuziek. Engeland en de Verenigde Staten zijn, sinds het ontstaan, de dominante leveranciers van popmuziek. Maar ook in kleine landen zoals Zweden (ABBA) en Nederland (The Cats, Golden Earring) is Engels de voertaal. Als we de Nederlandse hitlijsten (week 39) van 2007, 1997, 1987, 1977 en 1967 met elkaar vergelijken dan zijn de verschillen klein: op zijn hoogst zijn 36 van de 40 nummers in het Engels, op zijn minst 32.⁶

Tot zover de hits. Hoe zit het bij de amateurs? Is het voor hen niet makkelijker om in de eigen taal te zingen?

taal van het uitgevoerde repertoire, meerdere antwoorden mogelijk, alleen bandleden en solo artiesten, alleen 13+: n=150 (herwogen aantallen)
bron: TNS NIPO, 2007

Nee dus. Engels is ook bij amateurs de voertaal van de popmuziek. Bijna allen zingen in het Engels, een groot deel daarnaast ook in het Nederlands. Regionaal dialect (sinds de tweede helft van de 90er jaren in opkomst met Rowwen Hèze, Skik) en Fries (de Kast, Twarres) wordt samen door 8% van de popmuzikanten gezongen.

4 - 115 SUBGENRES

De afkomst van de bandleden leidt soms tot het zingen in talen die in dit rijtje niet voorkomen.

“ We zingen in het Italiaans, Spaans, Bosnisch en soms Frans; dat heeft te maken met de afkomst van de bandleden – zelf ben ik half Italiaans – maar ook met onze muzieksoort. Mano Negra en Manu Chao, oorspronkelijk onze voorbeelden, zingen ook in verschillende talen. We luisteren ook veel naar Balkan Beats en Goran Bregovic. ”

“ We zingen in het Noors, Duits, Farsi en Portugees; dat komt door de verschillende bandleden. Maar daarnaast hebben we een eigen taal, daarin zingen we nog het meest. Die taal dat is een apart project van één van de bandleden, maar we spreken het allemaal. We hebben ook eigen grammaticaboekjes. ”

LIEFDE EN HET SEXLEVEN VAN DE DRUMMER

De teksten zijn, volgens de geïnterviewde muzikanten, globaal onder te brengen in de klassieke thema's: leven, liefde en dood. Toch geeft elke band er een persoonlijke draai aan en wordt originaliteit belangrijk gevonden.

“ In een artikel over ons stond dat we ‘de duistere kant des levens’ vertegenwoordigen, maar daar ben ik het niet mee eens. We zingen gewoon over ‘de bittere kant’ van het leven. Dat is voor mij wel zo’n beetje de omschrijving van emo-rock. Ik leef me in in het leed van anderen als het over iets gaat dat ik zelf niet heb meegemaakt. ”

“ Onze nummers gaan de depressieve kant op. Ze gaan over liefde en dan vooral wat er allemaal mis kan gaan. ”

“ We zingen over de klassieke thema's: meisjes, liefde, liefdesproblemen en the scene, onze omgeving zeg maar. We hebben niet echt een boodschap. Wat ik wel belangrijk vind is dat de teksten grappig en doordacht zijn. ”

“ De nummers liggen dicht bij onszelf. Ik schrijf over donkere emoties en psychologische stoornissen, waar ik via m'n studie kennis van neem – ik studeer psychologie. En onze bassist maakt nummers over de dood van z'n moeder. ”

“**Qua teksten is onze muziek echt country: het gaat over verloren liefdes, éénzame cowboys en Vietnam-veteranen.**”

“**Mijn muziek gaat over van alles, ik heb nummers over liefde, poëzie, de maatschappij, mijn leven, Dordrecht... Er zit altijd een positieve boodschap in, bijvoorbeeld dat je elkaar moet helpen enzo.**”

“**Onze teksten zijn ondergeschikt aan de muziek, ze gaan over dingen die we meemaken, zoals bepaalde gebeurtenissen of het sexleven van de drummer, niets dramatisch dus.**”

Niet iedereen weet het overigens en soms maakt het ook niet uit:

“**Geen idee waar het over gaat, de zangeres maakt zelf haar teksten. Ik denk haar eigen ervaringen. Ik hou me er niet mee bezig, ik focus op mijn eigen ding, drummen.**”

“**Door onze eigen taal kan niemand onze teksten verstaan.**”

INSPIRATIE

OVER HET ALGEMEEN
PAST ALLES BINNEN
HET PLAATJE:
DRUMMERS NOEMEN
VAAK EEN

**BAND MET
EEN GOEDE
DRUMMER**

ALS INSPIRATIEBRON,
EEN GITARIST NOEMT

**Jimi Hendrix,
DE WERELDMUZIKANT
Manu Chao,
DE HIPHOPPER
EXTINCE**

In de interviews is gevraagd naar 3 artiesten of bands die een voorbeeld of inspiratiebron voor de ondervraagde muzikant zijn. Alleen Red Hot Chili Peppers (3x) Rolling Stones (2x), Metallica (2x) en The Ramones (2x) worden door de 30 geïnterviewden meer dan één keer genoemd. Het zijn echte bands (geen producer-acts) met een grote live-reputatie. Verder zien we een groot scala aan artiesten voorbij komen: van Whitney Houston tot Green Day en van Boudewijn de Groot tot Tokyo Ska Paradise Orchestra.

Over het algemeen past alles binnen het plaatje: drummers noemen vaak een band met een goede drummer als inspiratiebron, een gitarist noemt Jimi Hendrix, de wereldmuzikant Manu Chao, de hiphopper Extince (rapper Peter Kops).

4 - 115 SUBGENRES

“ **The Ramones waren mijn eerste voorbeeld. Het zag er niet al te moeilijk uit en het klonk goed, dus ik dacht: ‘Dat kan ik ook!’.** ”

“ **In Istanbul waren we erg bekend, we waren echt groot. We maakten Westerse popmuziek, het was midden in de discotijd. Onze voorbeelden waren The Beatles en Jimi Hendrix, die waren toen enorm populair. Nieuwe muzikale ontwikkelingen kwamen meestal via Parijs naar ons toe. Istanbul kende een bloeiend uitgaansleven. We begeleidden bekende artiesten als Barış-Manço. Het was een geweldige leuke tijd.** ”

Voorbeelden die vaak door professionele muzikanten worden genoemd, zoals Chuck Berry, Aretha Franklin en James Brown, worden nu niet genoemd. Maar kijk in het lijstje op pagina 39, zoek de overeenkomsten en oordeel zelf wie ontbreekt.

¹ Pearsons $\rho=0,036$ bij $n=170$, niet significant.

² Pearsons $\rho=0,235$ bij $n=170$, $p<0,01$.

³ De Popkoepels zijn provinciale instellingen voor de ondersteuning van popmuzikanten. Het ondersteuningsaanbod verschilt per provincie. Meestal gaat het om cursussen, festivals, advies en informatie. Muzikanten kunnen zich inschrijven. Dan wordt ook naar het beoefende (sub)genre gevraagd.

⁴ Zie pagina 40.

⁵ De centrale positie van pop en rock sluiten naadloos aan op Tom ter Bogts smaakanalyse in *(Un-)Cool: de muzieksmaak van jonge mensen in Nederland*, Universiteit Utrecht, 2007.

⁶ <http://www.radio538.nl/top40.html>

Mestizo

Het genre dat wij spelen heet Mestizo, het is een mix of cross-over van Balkan, Latin, ska, gypsy en punkrock. We zingen in het Italiaans, Spaans, Bosnisch en soms Frans; dat heeft te maken met de afkomst van de bandleden – zelf ben ik half Italiaans – maar ook met onze muzieksoort. Mano Negra en Manu Chao, oorspronkelijk onze voorbeelden, zingen ook in verschillende talen. We luisteren ook veel naar Balkan Beats en Goran Bregovic.

We hebben wel een boodschap met onze muziek, maar die hoor je niet in de teksten, dan zou het er te dik bovenop liggen. Bovendien hadden we dan beter in het Engels kunnen zingen. Het feit dat we Mestizo muziek maken staat eigenlijk al ergens voor, anti-globalisme bijvoorbeeld. Qua teksten vind ik het belangrijker dat we gewoon mooie dingen maken. Onze muziek gaat kort samengevat over ellende, dat is eigen aan Balkan- en zigeunermuziek. Het klinkt wel vrolijk ja. Dat wel.

We treden met enige regelmaat in het buitenland op, in Frankrijk en België, en van de zomer een keer in Barcelona en op een Kroatisch filmfestival. We hebben afgelopen jaar onder andere in de Melkweg, het Paard en Tivoli gestaan en op Lowlands.

Sinds kort zijn we een stichting. Ik weet nog niet precies wat dat inhoudt. Ik moet me daar nog beter in verdiepen. Zo schijn ik voorzitter van het bestuur te zijn.

We krijgen wel veel kansen, maar er zijn toch ook dingen die beter kunnen. De pers bijvoorbeeld. Ook al speel je op Lowlands, dan nog kom je niet in de krant. Onze muzieksoort is ook niet echt 'in' in Nederland. Hopelijk verandert het en krijgen we bij de komende cd wat meer publiciteit.

Inspiratiebron van geïnterviewde muzikanten

Red Hot Chili Peppers (3x genoemd)

Metallica (2x genoemd)

The Ramones (2x genoemd)

Rolling Stones (2x genoemd)

3 Doors Down

Amon Tobin

Amy Winehouse

Anouk

Aphex Twin

The Beatles

Ben Folds Five

Billie Holiday

Billy Childish

Björk

Blink-182

Blue Van

Bob Marley

Boudewijn de Groot

Chicago

The Clash

Damien Rice

D'Angelo

Dave Matthews Band

David Sylvian

Deftones

Django Rheinhardt

Dream Theater

Europe

Extince

Flogging Molly

Gemma Hayes

Green Day

Hans Dulfer

Iggy Pop

Immortal Technique

Iron Maiden

Jiggy Dje

Jill Scott

Jimmy Bryant

Jimi Hendrix

Joe Jackson

Johnny Cash

Kane

Kierra Shear

Killswitch Engage

Korn

Lauryn Hill

Limp Bizkit

Lostprophets

Madonna

Mano Negra

Manu Chao

Massive Attack

Mary Mary

Merle Travis

Meshell Ndegeocello

NAVARRE

Nightwish

Nina Simone

Opgezwolle

Peter Gabriel

Portishead

Prince

Radiohead

Renand Garcia

Rise Against

Roger Taylor

Ryan Adams

Sarah Vaughn

Screeching Weasel

Sting

System Of A Down

Thrice

Tokyo Ska Paradise Orchestra

Tool

Tracy Chapman

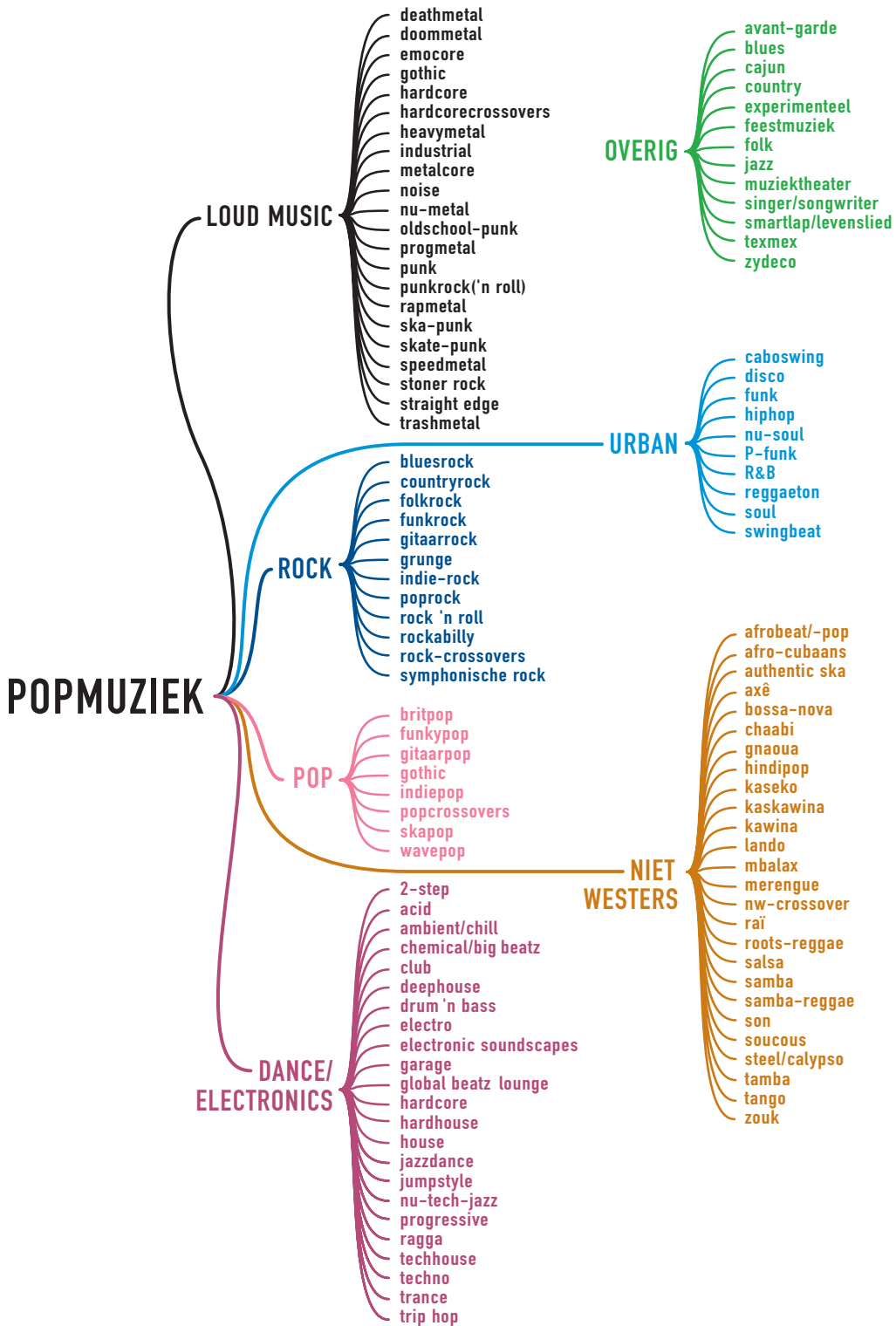
Trentemøller

Värttinä

Whitney Houston

The Who

395 MINUTEN

5

OVER POPMUZIEK MAKEN

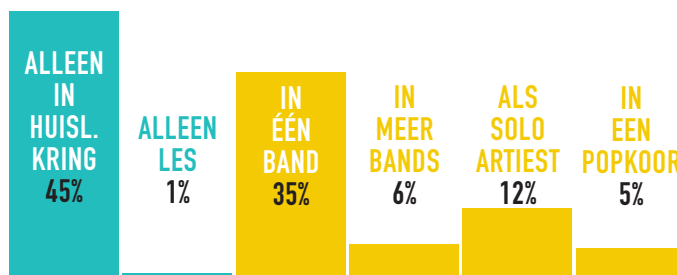
REPETEREN BIJ DE AARDBEIENKWEKER

Zagen we in hoofdstuk 3 wie de Nederlandse amateur-popmuzikant is, in hoofdstuk 4 wat voor muziek er wordt gemaakt, het komende hoofdstuk gaat over *wat de popmuzikant doet*. Voor allen geldt dat ze minimaal 50 minuten per week popmuziek maken, anders waren ze niet door de screening gekomen. Maar het is nogal een verschil of je thuis een uurtje piano speelt of een uur per dag oefent, 3 uur per week repeteert, op zaterdag optreedt en ondertussen ook nog met het maken van een cd bezig bent. Hieronder zullen we naar de gemiddelde muzikant kijken en naar de *extremen*. Want die zijn er en het zijn er niet eens zo weinig.

In hoofdstuk 5 staan de activiteiten centraal die popmuzikanten ondernemen. Eerst bekijken we hoeveel tijd de beoefenaars aan popmuziek besteden en daarna wat ze in die tijd doen.

SETTING

Maar eerst kijken we naar de setting waarin popmuziek gemaakt wordt.

situatie waarin popmuziek beoefend wordt, meer antwoorden mogelijk.
alleen 13+: n=326 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

De belangrijkste tweedeling is die tussen de categorie die *alleen in de huiselijke kring* popmuziek maakt of *alleen les heeft*, en de rest. Het is een scheiding die in het hele hoofdstuk terugkomt. Een deel van de amateur-popmuzikanten treedt niet op en maakt geen cd's. Het is het absolute hobbysegment, net zoals postzegels verzamelen en miniatuur

395 MINUTEN

Eiffeltorens maken van lucifers. Het fenomeen komen we ook bij de andere amateurkunstdisciplines tegen. Bij de podiumkunsten het minst. Toneelspelers, muzikanten en dansers beoefenen hun hobby veelal in groepsverband. En dan wordt er meestal ook opgetreden. Beeldend kunstenaars (waaronder fotografie, textiel en computerkunst) en schrijvers (waaronder dagboeken), treden veel minder naar buiten. Het zegt overigens niets over de gedrevenheid waarmee ze werken noch over de kwaliteit van hun producten.

De andere groep, een ruime meerderheid, zoekt wel het publiek op. De meesten door in één of meer bands te spelen of als soloartiest.

DE BAND

Een groot deel van de amateur-popmuzikanten speelt dus in een band, wat direct tot de volgende vraag leidt: hoe zien die bandjes er uit, qua samenstelling? We vroegen er in de interviews naar. Popmuzikanten maken vrijwel altijd met gelijksoortige mensen muziek. De leeftijd varieert

over het algemeen niet meer dan vijf jaar.

Mannen spelen over het algemeen alleen met mannen in een band, vrouwen alleen met vrouwen. Wanneer er sprake is van een mix, dan betreft het meestal meerdere mannen met één vrouw: de zangeres.

De gelijksoortigheid van muzikanten binnen de band wordt door twee mechanismen in de hand gewerkt. Ten eerste is maar liefst 60% van de popmuzikanten die in een band speelt, het eens met de stelling *'de band dat zijn mijn vrienden'*.¹ Ten tweede werkt de manier waarop bandjes ontstaan of van samenstelling wisselen, gelijksoortigheid in de hand: men werft nieuwe bandleden meestal in de directe omgeving.

Popmuzikanten
maken vrijwel
altijd met

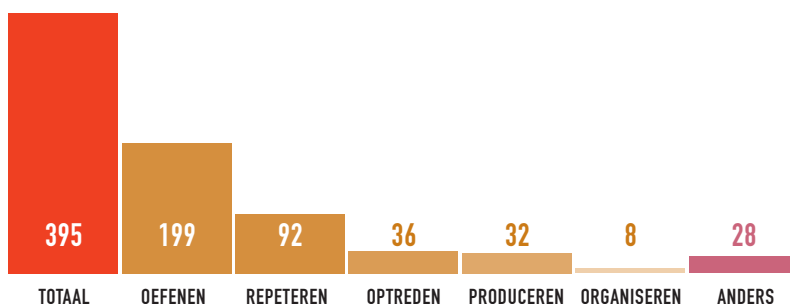
gelijk-
soortige
mensen
muziek

“ Ik heb met klasgenoten op de middelbare school mijn eerste band opgericht. ”

6 UUR EN 35 MINUTEN

Hoe serieus moeten we de beoefenaar nemen? Gaat het om 50 minuten per week oefenen (genoeg om door de screening te komen) of gaat een groot deel van de vrije tijd op aan een scala van activiteiten, gelieerd aan popmuziek maken? Het laatste is zeker het geval.

5 - REPETEREN BIJ DE AARDBEIENKWEKER

gemiddeld aantal minuten, besteed aan het maken van popmuziek, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Gemiddeld is de Nederlandse amateur-popmuzikant ruim 6,5 uur per week met het maken van popmuziek bezig. De meeste tijd wordt besteed aan individueel oefenen (ruim 3 uur per week) en aan repeteren met een band (ongeveer 1,5 uur per week). Oefenen doen ze thuis, repeteren overal en nergens:

“ We hebben een eigen oefenruimte die we zelf gebouwd hebben op het terrein van een aardbeienkweker die we goed kennen. We hebben die met z'n allen gebouwd en betaald. Voor onbeperkt aardbeien eten hebben we meestal geen tijd. Als we er zijn gaan we repeteren. ”

“ We hebben een eigen studio. We hebben er een deel van het huis van één van de bandleden aan opgeofferd. Eigenlijk heeft hij nu nog maar een half huis. ”

“ We hebben een eigen oefenstudio, in een kraakpand in Dordrecht. ”

“ We repeteren in de slaapkamer van mijn stiefoom. Die speelt soms ook mee. ”

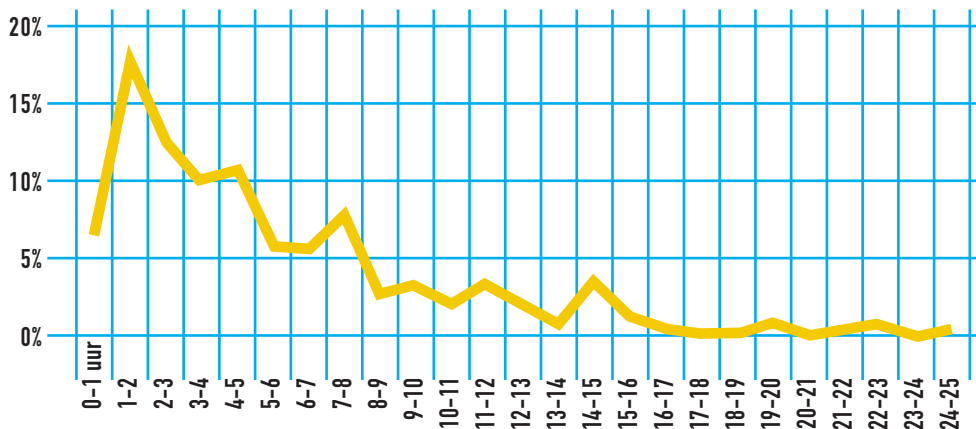
“ We hebben geen geïsoleerd huis, wel boze burens. ”

Gemiddeld is de Nederlandse amateur-popmuzikant ruim 6,5 uur/week bezig met het maken van popmuziek

Aan optreden en produceren is men minder tijd kwijt, gemiddeld ongeveer een half uur per week. Het totaal is indrukwekkend: 395 minuten per week. Maar ook dat blijft een gemiddelde. Hieronder procentsgewijs het

395 MINUTEN

aantal uur dat de respondenten aan het maken van popmuziek besteden:
de meesten tussen de 1 en de 2 uur.

totale tijdsbesteding in uur per week, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen)
bron: TNS NIPO, 2007

9,5% van de popmuzikanten besteedt meer dan 2 uur *per dag* aan het maken van popmuziek en 3,4% zelfs meer dan 3 uur per dag. Recordhouder bij de enquête is een 35-jarige house-dj uit het zuiden des lands, met 43 uur per week. Eén van de geïnterviewden maakt het nog bonter:

“ Ik kom gemakkelijk aan 70 uur per week. Die heb ik niet ‘over’ naast m’n werk. Ik heb een eigen rijschool. Het gaat voor een deel van de nachten af. Ik slaap gewoon heel kort. ”

Het vermoeden dat er een verband bestaat tussen de leeftijd van de beoefenaar en de hoeveelheid tijd die er wordt besteed (bijvoorbeeld omdat jonge popmuzikanten fanatieker zijn en over meer tijd beschikken) is niet bevestigd.²

OPTREDEN

Het deel van de respondenten dat aangeeft tijd aan optreden te besteden is 39%³. Rond de 200.000 mensen treden dus op. Van hen besteedt de helft een half tot een heel uur per week aan optreden. We hebben het dan over ongeveer 100.000 mensen die 1 à 2 keer per maand optreden. Een kwart van de muzikanten die optreden, doet dat 120 minuten per week of meer. Dus 50.000 mensen treden wekelijks op. Dat is nogal wat. Waar treden ze op?

5 – REPETEREN BIJ DE AARDBEIEKWEKER

Naar eigen zeggen het meest op poppodia en festivals. Andere genoemde gelegenheden zijn feesten, bruiloften, scholen, theaters, in de kerk, op een woonboot, in de gevangenis, tijdens een boekpresentatie en op een filmfestival in het buitenland.

“ We hebben in alle landen van Europa wel gespeeld en in Amerika. We doen vaak tournees. Maar we geven ook veel losse concerten in Duitsland en België. ”

“ We spelen in Nederland onder andere in Paradiso, 013, WaterFront, op Lowlands en Noorderslag. ”

“ We treden twee keer per maand op in de Victory Outreach kerk. We hebben ook in de VS gespeeld, bij een kerkconferentie. ”

“ Toen ik 14 was heb ik een keer op een tennispark gespeeld. Het was geen succes. ”

Een optreden heb je niet zomaar:

“ Als onbekende band is het soms lastig om optredens te regelen. Het kost veel tijd. Mensen zijn niet gelijk enthousiast als ze je nog niet kennen. ”

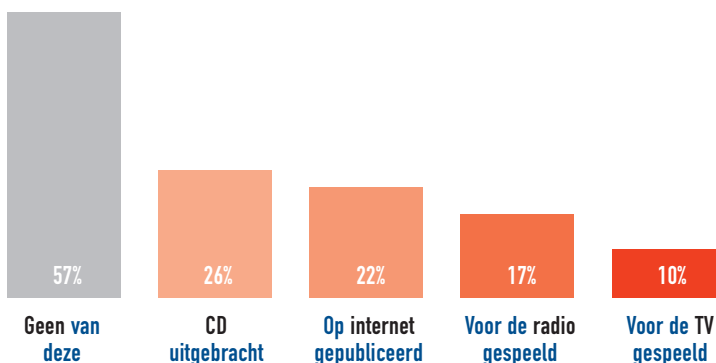
“ We krijgen nu geen geld voor optredens, omdat we zelf moeten vragen of we alsjeblieft mogen optreden. Pas als ze ons gaan vragen durven we er ook geld voor te vragen, denk ik. ”

We hebben
het dus over
ongeveer
100.000
mensen die
1 à 2 KEER
PER MAAND
optreden

Een ruime meerderheid van de amateur-popmuzikanten (61%) treedt nooit op. Dat is een groot verschil met andere amateur-muzikanten. Het overgrote deel van de koren en symfonie-orkesten geeft jaarlijks of halfjaarlijks een concert. Bij de muziekverenigingen (harmonie, fanfare, etc.) en accordeonverenigingen komen daar nog de talloze concoursen en festivals bij.

PUBLICEREN

Meer dan andere muziek is popmuziek verbonden met geluidsdragers en media. De populariteit in onze werkdefinitie van popmuziek is verbonden met het openbaar maken van de muziek via de media, anders gezegd: *publiceren*. Ook amateurs doen dat in grote getale. Er zijn veel amateur-popmuzikanten die ooit voor de radio of tv hebben gespeeld. We vermoeden dat het in veel gevallen om een optreden voor lokale of regionale stations gaat.

publiceergedrag van de beoefenaars, meer antwoorden mogelijk, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Net als bij 'optreden' blijkt rond de 60% van de Nederlandse popmuzikanten de gemaakte muziek *niet* te publiceren. Het is niet dezelfde groep muzikanten, maar er is een flinke overlap⁴: van de optreders heeft 66% ooit gepubliceerd, van de niet optreders maar 28%.

relatie tussen optreden en publiceren, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen)
bron: TNS NIPO, 2007

De relatie tussen optreden en publiceren laat zich op twee manieren duiden. Ten eerste zijn beide afgeleiden van een achterliggend motief: de drang om je publiek te manifesteren. Ten tweede zijn optreden en publiceren in de praktijk aan elkaar gebonden. Zonder cd is het moeilijk om op een serieus podium een optreden te krijgen. De cd vervangt daarbij het, steeds minder gebruikte, cassettebandje.

5 - REPETEREN BIJ DE AARDBEIENKWEKER

CD'S MAKEN

Ook al publiceert een minderheid, 100.000 popmuzikanten (26%) die op een cd meespelen, dat is nogal wat.

Cd's maken is natuurlijk door de jaren heen een stuk makkelijker geworden. Waar het in het verleden slechts voor enkele bands was weggelegd een grammofoonplaat of cd op te nemen – ooit was daar een serieuze platenmaatschappij voor nodig – blijkt dit vandaag de dag makkelijk te realiseren. Hierin speelt de toegang (betaalbaarheid) tot adequate opnameapparatuur mee en de mogelijkheid om zelf thuis op de computer cd's te branden.

Commercieel distribueren (een grote oplage verspreiden over het hele land of daarbuiten) is nog steeds moeilijk, maar voor de meeste amateurs is verkopen niet de reden om een cd te maken. We hebben het over kleine oplages bestemd voor familie en vrienden, een kleine schare fans in de directe omgeving en over gratis te verspreiden demo's.

INTERNET

De groeiende invloed van internet op de popmuziek is goed uit de enquête af te lezen: ruim een vijfde van de muzikanten heeft al eens muziek op internet gepubliceerd. Met de uitspraak *'internet is niet meer weg te denken voor een muzikant'* is 59,3% het eens of volledig eens.⁵ MySpace wordt in de interviews door bijna iedereen genoemd.

“ We zitten ook op MySpace. Alle bands doen dat. Ik zie het enerzijds als iets leuks, je kunt bijvoorbeeld aan al je 'vrienden' een event invite doen. Dat is handig, maar ik zie het ook wel als een soort noodzakelijk kwaad dat je zo met je muziek moet leuren. ”

“ Ik zit ook op MySpace. Het gaat goed. Ik heb al veel vrienden (218). Eerst durfde ik mijzelf niet zomaar bij iemand anders aan te bieden als nieuwe vriend, maar nu doe ik dat ook. ”

“ MySpace werkt. Ik ben nu bezig met optredens in New York en Tokio, via MySpace. ”

YouTube is goede tweede, door 1 op de 3 geïnterviewden genoemd. Music-FromNL en 3voor12 (VPRO) worden een paar keer genoemd en elke muzikant noemt wel een site van een andere band of die van het beoefende genre:

“ Hiphopinjesmoel.com, daar kijk ik natuurlijk vaak op. ”

Gemiddeld verdienen de muzikanten die wel persoonlijke verdiensten uit de muziek hebben zo'n

**2.700,-
netto/jr**

INKOMSTEN & UITGAVEN

Hobby of beroep, dat hangt voor een deel af van de inkomsten. Zowel de geïnterviewden als de landelijk geënuquêteerden voldoen aan ons 'amateur'-criterium: ze kunnen er niet voor een substantieel deel mee in hun levensonderhoud voorzien. Maar dat betekent niet dat er helemaal geen inkomsten zijn.

De meeste bands houden eventuele verdiensten aan bijvoorbeeld optredens en cd-verkoop 'binnen de band' en betalen niet uit aan de afzonderlijke bandleden. Met deze inkomsten bekostigen ze direct de uitgaven van de band (vervoer, techniek, eventuele huur van oefenruimte, het maken van cd's en soms ook de

aanschaf van nieuwe instrumenten). Gemiddeld verdienen de muzikanten die wel persoonlijke verdiensten uit de muziek hebben (6 van de 30), zo'n € 2.700,- netto per jaar. De overige 24 besteden gemiddeld € 2.300,- per jaar aan hun hobby. Men rekent dan ook de aanschaf van nieuwe instrumenten mee.

“ Ik geef twee keer zoveel uit als er binnenkomt, maar ik zie dat als een investering. Ooit zal het andersom zijn. Hoop ik... ”

“ Bij de kosten moet ik ook kleding en make-up voor optredens rekenen, want daar gaat per jaar veel geld in zitten. En in fotoshoots natuurlijk. ”

“ Mijn uitgaven aan de band zijn beperkt, ik betaal mijn eigen instrument en alle toebehoren en verder sponsor ik de drummer, want die heeft nooit geld. ”

“ Het is in Nederland moeilijk om van de muziek te leven. Podia zijn vaak gewend een band 200 euro voor een optreden te geven. En dat moet je dan ook nog met z'n vijven – of meer – delen. Veel bands doen het toch, ook muzikanten die conservatorium gedaan hebben; ze willen nu eenmaal graag optreden en hopen dat als ze bekender worden, ze meer kunnen vragen. ”

Popmuziek maken is, voor het merendeel van de beoefenaars, een dure hobby. De kosten (bijvoorbeeld voor oefenruimte, promotiemateriaal en instrumenten) worden over een klein aantal betrokkenen omgeslagen.

5 – REPETEREN BIJ DE AARDBEIENKWEKER

Ter vergelijking: de leden van een koor of orkest betalen zelden meer dan 200 euro per jaar aan verenigings-lidmaatschap en daar zitten ook nog de kosten van de artistieke leiding in.

Ook is er geen toegang tot publieke gelden. Veel amateurverenigingen ontvangen een bescheiden bijdrage van de gemeente in de exploitatielasten, bandjes nooit. Publieke voorzieningen zijn er nauwelijks. De laatste jaren neemt het aantal gemeenten dat voorzieningen voor amateur-popmuzikanten ondersteunt toe. Maar snel gaat het niet. Het aantal door de gemeenten aangelegde voetbalvelden staat nog in geen verhouding tot de hoeveelheid gesubsidieerde oefenruimte. Fondsen helpen nog wel eens mee bij het investeren van verenigingen in kleding en instrumenten. Ook hier valt de popmuziek buiten de boot.

Popmuziek
maken is,
voor het
merendeel
van de
beoefenaars,
**EEN
DURE
HOBBY**

DE ORGANISATIE

En dan moet er nog iemand zijn die het allemaal regelt. Vaak worden de regelklusjes verdeeld over de band. 14% van de popmuzikanten besteedt tijd aan organiseren. Van hen ongeveer de helft een uur of meer per week. Een enkeling een halve dag per week.

De band kan het ook uitbesteden. Vooral de bands die wat vaker optreden doen dat. Van de 30 geïnterviewden maken er 9 gebruik van een boekingsbureau, 7 hebben een manager.

“ **We hebben een boekingsbureau in Engeland en Duitsland, de rest regel ik zelf.** ”

“ **De vader van de zanger is onze manager.** ”

“ **Ik heb een manager. Hij regelt veel. Voor alle inkomsten die door hem binnenkomen ontvangt hij 20%.** ”

Zodra er gezamenlijke inkomsten en uitgaven zijn duikt de rechtsvorm op. Alles komt voor, van stichting of vereniging tot vennootschap onder firma naam (VOF).

“ **Sinds kort zijn we een stichting. Ik weet nog niet precies wat dat inhoudt. Ik moet me daar nog beter in verdiepen. Zo schijn ik voorzitter van het bestuur te zijn.** ”

“ **We verdienen niet persoonlijk aan de band, we zijn een VOF. Het meeste geld blijft binnen de VOF om weer te kunnen investeren in nieuwe dingen en projecten. De verdiensten stellen ons in staat om te kunnen doen wat we willen.** ”

- ¹ Dit blijkt uit de kruistabel van de vragen over setting en de betreffende stelling: van de 118 bandleden zijn 72 het met de stelling eens of volledig eens.
- ² Pearsons $\rho=0,02$ bij $n=324$, niet significant.
- ³ Voor alle genoemde percentages over optreden geldt: het betreft de leeftijdsgroep 13+, $n=328$.
- ⁴ Pearsons $\rho=0,38$ bij $n=324$, $\rho < 0,01$.
- ⁵ ‘Mee eens’ en ‘volledig mee eens’ waren in de enquête verschillende antwoordopties.

dakdekker

Ik besteed ongeveer twaalf uur per week aan muziek, daarnaast ben ik full-time dakdekker. Had ik maar niet met de Pabo moeten stoppen. Nee, serieus, dakdekker zijn is leuk.

MySpace werkt. Ik ben nu bezig met optredens in New York en Tokio, via MySpace.

Ik ben dj, ik noem het meestal producer en ik speel gitaar in een band. Als producer maak ik breakbeat/break-core. Het is een experimentele vorm van house. Ik gebruik veel samples, maar ik maak ook zelf muziek op de computer.

Ik heb vrienden die heel veel muziek downloaden van allerlei vage sites. Zelf bescherm ik mijn computer daar een beetje tegen, want mijn computer is voor mij erg belangrijk. Maar ik mag gelukkig wel alles van ze kopiëren.

Als dj communiceer je met je publiek. Het publiek moet een goed gevoel van de muziek krijgen. Je voelt de sfeer aan. Het is nooit hetzelfde, je maakt steeds weer andere mixen en loops. Ik wil ook graag laten horen wat ik bedacht en gemaakt heb. Met een band werkt het anders, dan stem je minder op je publiek af.

Het zou leuk zijn om veel geld te verdienen in de muziek. Maar je moet realistisch zijn, de kans dat dat lukt is redelijk klein.

Het is in Nederland moeilijk om als beginnende band of producer voet aan de grond te krijgen. Platenmaatschappijen zijn niet bereid om geld in je te investeren als ze niet meteen drie maanden later kunnen cashen. Terwijl ze je op die manier goed op weg zouden kunnen helpen. Nederland heeft geen ruimdenkend publiek en daarnaast is het gewoon een klein land, waar dus weinig kan.

Muziek maken geeft je geen nieuwe vrienden. Je ontmoet wel veel mensen, maar dat zijn meer toevallige ontmoetingen.

Ik heb geen speciale kledingstijl ofzo. Ik zie er misschien uit als een skater, maar dat komt gewoon omdat dat comfortabel zit.

6 OVER DE BELEVING

GELUK, VOLDOENING, RUST EN CREATIVITEIT

Een grote groep mensen van alle leeftijden besteedt uren per week aan het maken van popmuziek: alleen, met de band, thuis, in de repetitieruimte, op het podium. De energie en de investering (tijd en geld) vallen op. Waarom maken mensen popmuziek? Wat betekent het voor ze? Wat ontlenen ze eraan?

In hoofdstuk 6 staat de rol die popmuziek in het leven van de beoefenaar speelt centraal. Eerst bekijken we wat de belangrijkste elementen in de beleving zijn en daarna of we patronen kunnen waarnemen die ons inzicht geven in de achtergrond van de beoefening.

HOBBY

Om erachter te komen welke rol het maken van popmuziek speelt in het leven van de beoefenaar, moesten de respondenten aangeven in hoeverre ze het al of niet eens waren met 30 uitspraken. Van sex tot zingingeving, van vriendschap tot boodschap. De uitspraken laten een breed scala aan beweegredenen zien.

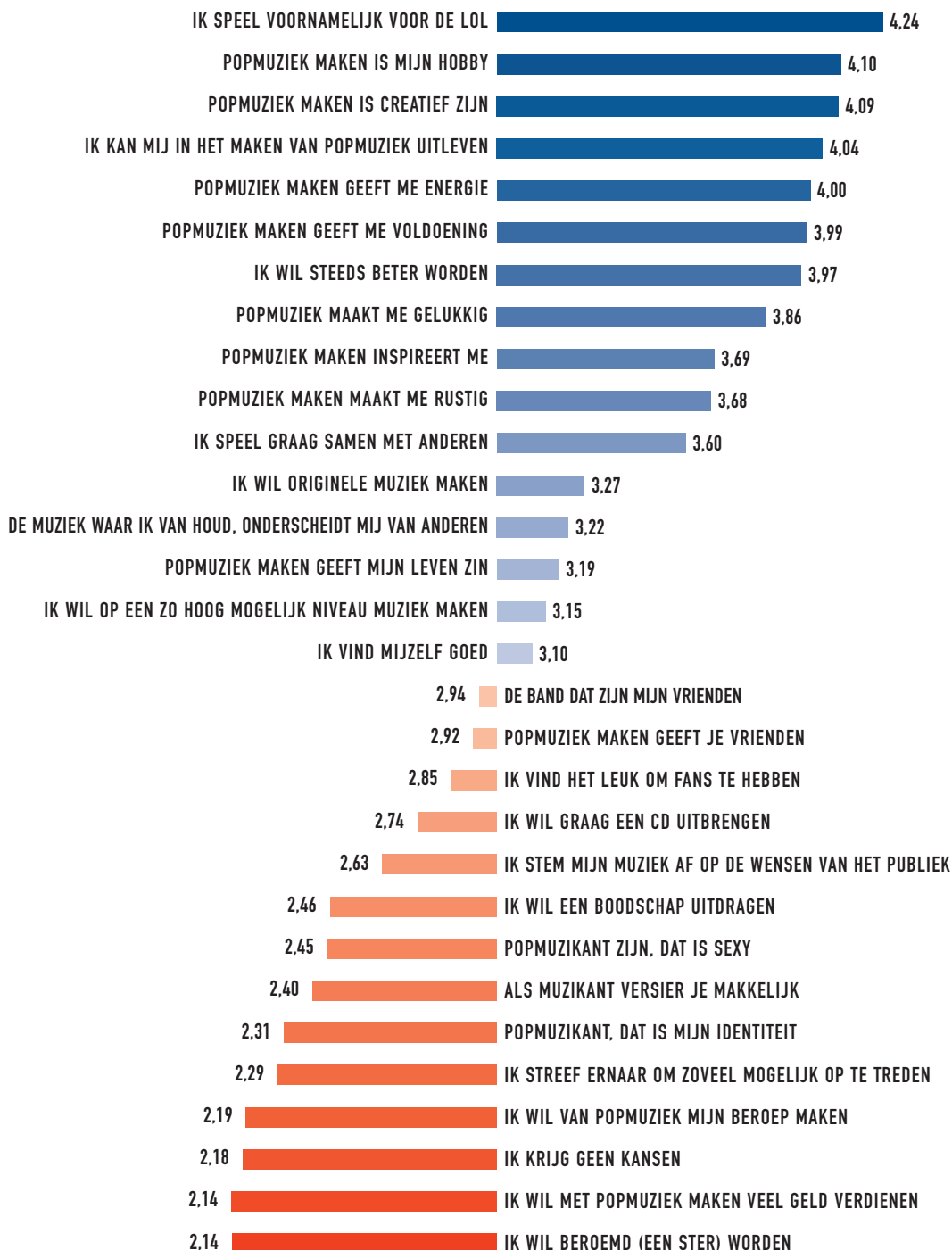
We vroegen om een score op een vijfpunts-schaal, als volgt aan de ondervraagden uitgelegd:

- 1 = volledig mee oneens
- 2 = niet mee eens
- 3 = neutraal
- 4 = mee eens
- 5 = volledig mee eens

De uitspraken zijn ook in de interviews voorgelegd. Daar viel het op dat alle ondervraagden snel en zonder twijfel antwoorden. Het enige moment van twijfel ontstond bij de uitspraak *'ik vind mijzelf goed'*. Daar geeft de gemiddelde Nederlander kennelijk niet snel een bevestigend antwoord op.

Op de volgende pagina zie je de gemiddelde score op de uitspraken in de landelijke enquête.

395 MINUTEN

gemiddelde score op 5-punts schaal, 5 = volledig mee eens, 1 = volledig mee oneens, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

6 - GELUK, VOLDOENING, RUST EN CREATIVITEIT

Bovenaan staan de uitspraken die te maken hebben met het 'hobby-aspect' van de beoefening: *voor de lol* en *hobby* vormen de top-2. Dat is een flinke verrassing. Hoeveel beleidsmakers hebben niet aangevoerd dat de makers van popmuziek geen ondersteuning behoeven omdat het een primair op de commercie gerichte activiteit is? 'Ze willen allemaal beroemd worden en veel geld verdienen. Waarom zou de gemeenschap dat faciliteren?'

Hoe vaak is niet gezegd dat in tegenstelling tot de andere kunstdisciplines bij popmuziek moeilijk een onderscheid te maken valt tussen amateurs en professionals? Er zou sprake zijn van een continu verloop. Ook het beeld dat de media geven van het veronderstelde *zelfbeeld* van de amateur-beoefenaar (dat van de potentiële, nog niet ontdekte, superster, zoals gepresenteerd in realityshows als *Idols*, *Starmaker*, *Star Academy*, *So You Wannabe A Popstar*), wordt niet bevestigd. Eerder het tegendeel.

Gevraagd naar de beleving van de muzikanten, schuwt het merendeel de term 'hobby' in het geheel niet. Een gemiddelde (!) score boven de 4 waar 5 het maximum is, is uitzonderlijk hoog. In het onderzoek naar de functie van popmuziek in de 70er jaren stonden begrippen als *verzet* en *tegencultuur* centraal.¹ '*Popmuziek maken is mijn hobby*' en '*Ik speel voornamelijk voor de lol*' zijn daarvan bepaald geen uiting. Zo het hebben van een boodschap (nog) enige rol speelt in de beleving van de huidige beoefenaar dan is dit eerder een muzikale boodschap: *originaliteit* scoort fors hoger (3,26) dan *boodschap* (2,46).

Uitspraken die over de gevoelsmatige functie van popmuziek gaan, vormen de subtop: creativiteit, uitleven, energie, voldoening en geluk scoren allemaal

Hoeveel beleids-
makers hebben
niet aangevoerd
dat de makers van
popmuziek geen
ondersteuning
behoeven omdat
het een primair
op de commercie
gerichte
activiteit is ?

395 MINUTEN

rond de 4. En dat is nog steeds veel. 4 staat immers voor 'mee eens'. Vragen over de sociale functie van het muziek maken scoren neutraal, rond de 3.

Hekkensluiters zijn de uitspraken die met een eventuele beroeps-ambitie te maken hebben: geld verdienen en beroemd worden. De ambitie straalt je niet bepaald tegemoet: *'Ik wil steeds beter worden'* scoort nog relatief hoog met 3,97 en *'Ik wil op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken'* neutraal met 3,15, maar de concrete invulling daarvan (*'Ik wil graag een cd uitbrengen'* en *'Ik streef ernaar zoveel mogelijk op te treden'*) scoren een 'oneens'.

Als we op de gemiddelde scores op onze uitspraken afgaan, vormt zich het volgende beeld van de rol die popmuziek maken speelt in het leven van de Nederlandse amateur-popmuzikant: het maken van popmuziek is een hobby die het leven in veel opzichten kleur en zin geeft. Eerder zagen we hoeveel inzet de amateur-popmuzikant voor deze 'baten' overheeft. Daarmee is het vooroordeel ontzenuwd dat geld, roem of verzet de voornaamste drijfveren zijn.

PATRONEN

Het probleem met gemiddelden is dat het geen inzicht geeft in de variëteit en patronen in de beantwoording. Anders gezegd: als iemand helemaal niet van ijs houdt en een ander heel veel, suggereert het gemiddelde dat ze er allebei neutraal tegenover staan. Ook blijken mensen vaak volgens vaste patronen te antwoorden. Naar die patronen zijn we benieuwd.

Ze worden zichtbaar in een componenten matrix. Daarin is te zien welke vragen overeenkomstig beantwoord worden door de respondenten. Die overeenkomst wordt gemeten met een denkbeeldige, achterliggende component. Bij een hoge score (zo dicht mogelijk bij de 1 of -1) is er veel overeenkomst, bij een lage (rond de 0) is er geen overeenkomst. De componenten worden ook wel factoren genoemd, de techniek factoranalyse.² Een sterke factor verklaart veel van de gegeven antwoorden, een zwakke minder.

INNERLIJKE MOTIVATIE

We vinden 6 factoren.³ De sterkste bevestigt het bovenstaande beeld van de hobbyist. Vooral de intrinsieke baten van de beoefening vertonen een sterke overeenkomst met de achterliggende factor.

6 - GELUK, VOLDOENING, RUST EN CREATIVITEIT

“ **In een band spelen leek me gewoon gaaf; lekker op het podium staan en helemaal los gaan.** ”

Component	1	2	3	4	5	6
Popmuziek maken maakt me gelukkig	0,810	0,114	0,103	0,156	0,101	0,038
Popmuziek maken geeft me energie	0,810	0,080	0,130	0,131	0,076	-0,007
Ik kan mij in het spelen van popmuziek uitleven	0,785	0,090	0,119	0,136	0,054	-0,057
Popmuziek maken geeft mij voldoening	0,783	0,078	0,168	0,161	0,066	0,083
Popmuziek maken is mijn hobby	0,773	0,012	0,201	0,166	-0,101	-0,044
Popmuziek maken maakt me rustig	0,736	0,009	0,058	-0,045	0,073	0,150
Popmuziek maken is creatief zijn	0,729	0,105	0,236	0,177	-0,066	0,062
Popmuziek maken inspireert mij	0,712	0,156	0,065	0,156	0,107	0,139
Ik speel voornamelijk voor de lol	0,586	-0,272	-0,082	-0,103	0,081	-0,074
Popmuziek maken geeft mijn leven zin	0,542	0,267	0,045	0,085	0,212	0,276
Ik wil steeds beter worden	0,517	0,181	0,469	0,218	-0,132	-0,002

factorscore van item op denkbeeldige achterliggende component
alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Het patroon laat zien waar een hobby meer is dan tijdverdrijf. Het geeft invulling aan levensbehoeften als geluk, voldoening, rust en creativiteit. Het doet iets met de beoefenaar, het geeft iets terug voor de energie die in het maken van popmuziek is gestopt. Dat is waar hobby's vaak over gaan en zeker het beoefenen van amateurkunst. We dopen de factor 'innerlijke motivatie'.⁴

MAATSCHAPPELIJKE AMBITIE

“ **Als het zou kunnen zou ik van de muziek wel mijn beroep willen maken, maar het kan niet. Bovendien wil ik ook mijn andere capaciteiten benutten. Maar mijn passie ligt bij muziek, niet bij mijn werk, dat is gewoon wat ik doe.** ”

“ **We bestaan dit jaar 9 jaar. We hebben meerdere cd's uitgebracht. Dit voorjaar komt er weer één uit. Tuurlijk willen we graag beter worden en op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken.** ”

Het geeft invulling
aan levens-
behoeften als
**GELUK,
VOLDOENING,
RUST EN
CREATIVITEIT**

395 MINUTEN

“ Het zou leuk zijn om veel geld te verdienen in de muziek. Maar je moet realistisch zijn, de kans dat dat lukt is redelijk klein. ”

In de tweede factor herkennen we ‘maatschappelijke ambitie’. ‘Beroep’, ‘beroemd’ en ‘geld’ zijn kernwoorden in de stellingen die het meest met de factor gemeen hebben.

Component	1	2	3	4	5	6
Ik wil van popmuziek mijn beroep maken	0,035	0,847	0,149	0,069	0,056	0,053
Ik wil beroemd (een ster) worden	0,055	0,815	0,167	0,047	0,196	0,020
Ik wil met popmuziek maken veel geld verdienen	0,043	0,765	0,198	0,067	0,139	0,010
Ik wil graag een cd uitbrengen	0,217	0,670	0,239	0,250	0,085	0,195
Ik streef ernaar zoveel mogelijk op te treden	-0,013	0,665	0,258	0,424	0,049	0,156
Ik krijg geen kansen	-0,006	0,603	-0,348	-0,133	0,105	0,154
Ik wil op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken	0,276	0,511	0,493	0,165	-0,033	0,087
Ik vind het leuk om fans te hebben	0,189	0,456	0,348	0,335	0,256	0,178

factorscore van item op denkbeeldige achterliggende component alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

De concrete invulling van deze ambitie, optreden en het maken van een cd, varen in het kielzog goed mee. Het past in dit patroon om – je hebt de wens om er je beroep van te maken, doet er alles voor, maar je bent en blijft amateur – het meer dan gemiddeld eens te zijn met de stelling ‘ik krijg geen kansen’.

Wonen in Nederland staat succes soms in de weg...

“ Bands krijgen in Nederland minder kansen dan in het buitenland. Er is hier veel minachting voor producten van eigen bodem. Je kunt alleen heel groot worden als je heel vasthoudend bent in je eigen plan. Als we uit het buitenland zouden komen zouden we in Nederland veel meer gewaardeerd worden. ”

“ Veel bands vergeten dat het aanbod van bands in Nederland veel groter is dan de vraag en dat het altijd zo zal blijven. ”

“ Nederland heeft geen ruimdenkend publiek en daarnaast is het gewoon een klein land, waar dus weinig kan. ”

Anderen wijten het uitblijven van succes eerder aan zichzelf:

6 - GELUK, VOLDOENING, RUST EN CREATIVITEIT

“ Als je een goede band bent, krijg je vanzelf kansen. Als dat niet zo is ben je waarschijnlijk geen goede band. Je moet een realistisch beeld van de dingen hebben, zo is het gewoon. Er zijn zoveel instanties die je verder willen helpen in de muziek, zoals de Popunie of de Popcentrale in Dordrecht... als het dan nog niet lukt ben je gewoon slecht of je maakt iets waar echt helemaal geen publiek voor is. ”

Ambitie en geloofwaardigheid (of authenticiteit) blijken soms moeilijk te verenigen:

“ De verdiensten stellen ons in staat om te kunnen doen wat we willen. Autonomie vind ik erg belangrijk. Ik zie het maken van muziek als een creatief, uitdagend concept. Geld is daarin geen doel. Ik zou het heel moeilijk vinden om in de muziek, voor het geld, klussen aan te moeten nemen waar ik niet achter sta. Dan zou ik echt iets moeten verloochenen; dan maar geen geld denk ik. ”

“ Zonder concessies te doen beroemd worden. Ja, daar zou ik echt trots op zijn. ”

Al met al blijft het ambitie met een knipoog:

“ Later wil ik ambulanceverpleegkundige worden. Tenminste: als de band niet doorbreekt. ”

“ Ik ben voor 60% barman en voor 40% muzikant. ”

ORIGINALITEIT

De derde factor gaat over plaatsbepaling: de popmuzikant ten opzichte van anderen. Het gaat om onderscheid in smaak en niveau. Originaliteit staat daarbij voorop. De enige uitspraak die om zelfreflectie vraagt 'Ik vind mijzelf goed' past uitstekend in het rijtje: goed zijn als vorm van onderscheid.

Component	1	2	3	4	5	6
Ik wil originele muziek maken	0,222	0,195	0,634	0,182	0,095	0,270
De muziek waar ik van houd, onderscheidt mij van anderen	0,148	0,189	0,549	-0,081	0,222	0,342
Ik vind mijzelf goed	0,229	0,204	0,545	0,095	0,166	-0,046

factorscore van item op denkbeeldige achterliggende component alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

395 MINUTEN

De muziek waar ik van houd moet al lang niet meer als popmuziek begrepen worden. Popmuziek heeft zich in de afgelopen decennia van de periferie van de cultuur naar het centrum gewurmd. Het was voorheen de muziek van de jeugd; zowel de luisteraars als de makers waren in de 60er en 70er jaren van de vorige eeuw onder de 40. De muziek leek in geen enkel opzicht op de westerse klassieke muziek. Er was sprake van een nieuwe generatie met een eigen haardracht, kleding en bijbehorend eigen geluid. Muziekvoorkeur speelde een belangrijke rol in het onderscheid. De verspreiders (zenders, winkels, bladen) richtten zich al snel exclusief tot de jeugd.

Houden van popmuziek is nu, meer dan een generatie later, niet meer zo onderscheidend. Oudejaarsavond in de eenentwintigste eeuw: we luisteren naar de ontknoping van de Top 2000 op radio 2, de zender voor het hele gezin. *Bohemian Rhapsody* van Queen staat op de eerste plaats, een inmiddels 32 jaar oud liedje. *Voodoo Chile* wordt door Henk (Tiel, 64 jaar jong) per e-mail geparafraseerd: 'We stonden op het strand, de zon ging onder, ik hield jouw hand vast, we genoten samen van de gitaar van Jimi Hendrix'. We luisteren naar de (Nederlandse) canon van de popmuziek.

Popmuziek kan in deze setting niet meer het exclusief domein van één leeftijdsgroep zijn. Wie zich wil onderscheiden moet op zoek naar een nieuwe periferie, een periferie binnen de popmuziek. Die is snel gevonden: je hoort mensen nog maar zelden zeggen dat ze van popmuziek houden, het aantal genres en subgenres groeit met de dag. Ook in de interviews wordt vaker aan genres en subgenres gerefereerd dan aan popmuziek wanneer muzikanten zichzelf schetsen.

“ **Als vrouw is het ook nog eens extra moeilijk om je te bewijzen in de underground hiphop, je bent toch iets zeldzaams.** ”

“ **We spelen Amerikaanse roots-muziek. Rockabilly, met country en jazz invloeden. De jaren '50 inspireren ons, ook qua kleding, haar – inclusief de onvermijdelijke brilcream in je haar – en tattoos.** ”

“ **Ik draag meestal zwart en ik heb veel metal of metalcore bandshirts.** ”

“ **Ik weet niet of ik hier wel goed zit, want ik maak helemaal geen popmuziek. Ik maak wereldmuziek. Wij omschrijven ons genre zelf als wereldfusie.** ”

SOCIAAL

Muziek maken doe je zelden alleen. Factor 4 is de sociale factor. Onderzoek wijst uit dat het beoefenen van *beeldende* kunst door amateurs relatief achterblijft bij de andere disciplines waar het jongeren van 13 tot 25 jaar betreft. Buiten school wordt nauwelijks getekend of geschilderd. Het fenomeen wordt verklaard door het solitaire karakter van de beeldende kunst. Op die leeftijd wil je leeftijdsgenoten ontmoeten en daar leent het spelen in een band zich nou eenmaal beter voor. Zowel mensen voor wie vriendschap een belangrijke beweegreden is om popmuziek te maken als mensen voor wie dat juist helemaal niet geldt, kunnen aan deze factor bijdragen. Twee voorbeelden van pop en vriendschap:

Muziek
maken doe
je zelden
alleen
factor 4
is de
sociale
factor

“ **De bandleden komen oorspronkelijk, op één na, uit Lekkerkerk. Daar hebben we ook nog steeds onze (eigen) oefenruimte. We zijn vrienden.** ”

“ **Ik heb, als Turk in Nederland, een aantal hele nare ervaringen gehad in de maatschappij. Maar nooit in de muziek, daar was ik altijd omringd met vriendschap. Daar ben ik trots op. Ik dank de muziek daarvoor.** ”

Niet alle pop is het product van samenwerking. Dj word je niet voor de gezelligheid.

“ **Je ontmoet wel veel mensen in de muziek, door overal te draaien, maar het zijn vaak einzelgängers. En je zit toch vaak in je ééntje achter de computer.** ”

De eerste gedachte die opkomt bij het duiden van factor 4 is dat het om de sociale functie van popmuziek maken gaat: samen op zolder, samen in de oefenruimte, samen iets ondernemen. Het patroon laat echter een bredere intentie zien: met anderen, maar ook voor anderen.

Component	1	2	3	4	5	6
Ik speel graag samen met anderen	0,337	0,035	0,275	0,671	0,006	0,108
De band, dat zijn mijn vrienden	0,256	0,240	0,008	0,660	0,114	0,391
Ik stem mijn muziek af op de wensen van het publiek	0,121	0,204	0,062	0,620	0,162	-0,097

factorescore van item op denkbeeldige achterliggende component alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

395 MINUTEN

Er is behoefte aan sociale acceptatie.

Het gaat niet alleen om contact met de andere bandleden. De muzikscene wordt door de muzikanten beschouwd als een apart wereldje: 'Ik zit in de muziek'. Ze spreken er vaak liefdevol en lovend over:

“ **Je ontmoet via de muziek – podia, optredens, festivals – veel leuke mensen.** ”

SEX, DRUGS EN ROCK 'N ROLL

De vijfde factor raakt de ziel van de Rock 'n Roll. De zanger van het bandje op wie alle meisjes verliefd worden. Een kleedkamer vol gewillige groupies. In de veiligheid van een anonieme enquête durft een enkeling er wel voor uit te komen dat ze het daarvoor doen. In de interviews is het niet één keer genoemd.

Je zou verwachten dat *popmuziek geeft je vrienden* eerder in factor 4, de sociale component, thuishoort. De score op factor 4 ontloopt die op factor 5 niet veel, maar is lager. Het gaat bij het eens zijn met de stelling *popmuziek geeft je vrienden* kennelijk meer om het benutten van muziek maken voor een ander doel. In die zin past de uitspraak in dit patroon.

Component	1	2	3	4	5	6
Als muzikant(e) versier je makkelijk	0,040	0,203	0,094	0,086	0,821	0,102
Popmuzikant(e) zijn, dat is sexy	0,070	0,298	0,162	0,106	0,783	-0,004
Popmuziek maken geeft je vrienden	0,284	-0,084	-0,006	0,463	0,525	0,271

factorscore van item op denkbeeldige achterliggende component
alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

IK HEB IETS TE ZEGGEN

De laatste factor past goed in 'het land van duizend dominees'. Er zijn voorbeelden genoeg van popsterren met een boodschap. Donovan en Dylan werden de profeten van hun tijd genoemd.

Component	1	2	3	4	5	6
Ik wil een boodschap uitdragen	0,007	0,142	0,216	0,090	0,065	0,811
Popmuzikant(e), dat is mijn identiteit	0,157	0,516	0,037	0,198	0,133	0,542

factorscore van item op denkbeeldige achterliggende component
alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

6 - GELUK, VOLDOENING, RUST EN CREATIVITEIT

Uit de interviews komt een scala aan mogelijke boodschappen naar voren:

“ Ik wil met mijn muziek een boodschap uitdragen. Daar bedoel ik mee dat mijn teksten iets zijn waar ik voor sta. Ze gaan over mij en niemand anders. Het gaat, op een verhalende manier, over mijn gevoelens of dingen die mij bezighouden. ”

“ Als artiest heb je een voorbeeld-functie. Daar moet je gebruik van maken. Door over onrecht te zingen, kun je er aandacht voor vragen. Ik ben een heel gevoelig persoon. Het raakt mij echt dat, terwijl ik hier over straat loop, er mensen in Afrika sterven van de honger. Terwijl dat niet zou hoeven als we de boel eerlijk zouden verdelen. Daar wil ik over zingen. Maar ook over kinderprostitutie, mishandeling en racisme. Ik ben een ‘conscience’-rapper, maar ik zing ook gewoon over liefde, uitgaan en m’n kind. ”

**De laatste
factor past
goed in
*‘het land
van 1000
dominees’***

“ Wij maken Urban Soul. Onze boodschap had er één van Balkenende kunnen zijn, we willen niet alleen laten zien dat Antillianen en Nederlanders samen goed muziek kunnen maken en veel lol kunnen hebben, we vinden ook dat de ziel, ‘the soul’, terug moet in de urban music. Op tv zie je bij onze muzieksoort alleen maar half-blote negers met gouden kettingen die overal schijt aan hebben. Wij willen de positieve vibe weer terug in de urban soul. Het gaat in het leven niet alleen om de buitenkant ”

Het is niet altijd een maatschappelijke boodschap, het kan ook een artistieke zijn.

“ We hebben wel een boodschap met onze muziek, maar die hoor je niet in de teksten, dan zou het er te dik bovenop liggen. Bovendien hadden we dan beter in het Engels kunnen zingen. Het feit dat we Mestizo muziek maken staat eigenlijk al ergens voor, anti-globalisme bijvoorbeeld. ”

395 MINUTEN

“ Progressive rock noemen we het. We proberen door maat- en tempowisselingen vernieuwende muziek te maken. We willen echt iets nieuws toevoegen aan de muziek. Maarja, voor het publiek is het minder leuk. ”

Achter deze factor scharen zich ook de reli's, of ze nu in een gospelgroep zitten of in een hiphop-crew.

“ Mijn muziek gaat over mijn relatie met God, maar ook gewoon over het leven. ”

FACTOREN

Op het eerste gezicht blijkt analyse van achterliggende patronen de aan de oppervlakte gevonden beleving te bevestigen: de innerlijke motivatie van de authentieke amateur vormt een herkenbaar patroon. Die eerste indruk wordt genuanceerd als we op zoek gaan naar verdere componenten. Andere factoren die achter het beoefenen van popmuziek schuilgaan zijn: maatschappelijke ambitie, onderscheid, vriendschap, sex en het willen uitdragen van een boodschap.

Het is verleidelijk om verschillende groepen in deze factoren te zien: een groep die het voor de lol doet en één die beroemd wil worden, enzovoort. Maar zo werkt een factoranalyse niet. Het zijn componenten van de beleving die alle beoefenaars in meerdere of mindere mate herkennen.

- ¹ Zie hoofdstuk 3, noot 2. Een groot deel van het onderzoek naar de betekenis van popmuziek in de 70er jaren van de vorige eeuw richtte zich op de functie van popmuziek als verzet tegen de dominante klasse en het vormen van identiteit in de adolescentie fase. Zie onder andere: *Symbolism and Practice, a theory for the social meaning of popular music*, Paul Willis, University of Birmingham, 1974.
- ² Extractie methode: Principale Componenten Analyse. Rotatie methode: Varimax met Kaiser Normalisatie.
- ³ Er zijn 6 componenten gevonden met substantieel verklarend vermogen (eigenwaarde > 1,000). In totaal wordt 63,184% van de variantie met deze componenten verklaard.
- ⁴ De sterkte van de factoren refereert aan het verklarend vermogen, niet aan de hoogte van de scores van de respondenten op de items.

The Ramones

Spelen voor de radio hebben we vroeger wel gedaan. Het beviel niet, dus we hebben het weer afgeschaft. Een rockband komt live voor de radio gewoon niet tot z'n recht. Je moet het *zien*, de show en de muziek is een totaalproduct.

We spelen punkrock. Soms noemen mensen het wel eens punkpop, maar dat is 'liever.' Je kunt aan het gitaarschema en het stemgebruik horen dat het punkrock is.

We hebben geen boodschap, behalve dat vrouwen ook flink kunnen rocken! Verder willen we het publiek gewoon een leuke tijd geven. Soms roepen we tussen de nummers wel eens wat, over vrouwen of politiek bijvoorbeeld, maar dat is gewoon voor de sfeer.

Onze teksten gaan over rock 'n roll. Over leven met rockmuziek. Meestal zijn ze vrolijk. Een heel enkele keer gaat het over pech in de liefde of over een gebroken hart.

We bestaan dit jaar 9 jaar. We hebben meerdere cd's uitgebracht. Dit voorjaar komt er weer één uit. Als je een goede band bent krijg je vanzelf kansen. Als dat niet zo is ben je waarschijnlijk geen goede band. Je moet een realistisch beeld van de dingen hebben, zo is het gewoon. Er zijn zoveel instanties die je verder willen helpen in de muziek zoals de Popunie of de Popcentrale in Dordrecht... als het dan nog niet lukt ben je gewoon slecht of je maakt iets waar echt helemaal geen publiek voor is.

Mijn ouders hebben me niet gestimuleerd in de muziek. Behalve dan dat ze een goede platencollectie hadden met veel rockartiesten. Ze gaven mijn broertje voor zijn verjaardag ooit een drumstel, terwijl hij helemaal geen muziek wilde maken en ik wel. Dat vond ik niet leuk. Maar goed, ik ga er maar vanuit dat ze me wilden behoeden voor een al te ruig leven, al is dat uiteindelijk niet gelukt. Mijn moeder heeft zelf conservatorium zang gedaan. Ik vond haar muziek niet zo mooi. Nu is ze wethouder.

Ik heb alles zelf geleerd, door naar heel veel optredens van bandjes te gaan en dan gewoon heel goed te kijken en te luisteren. En dan zelf proberen. The Ramones waren mijn eerste voorbeeld. Het zag er niet al te moeilijk uit en het klonk goed, dus ik dacht: Dat kan ik ook!

7

OVER DE POPCARRIÈRE

ALLES ZELF GELEERD

Op welke leeftijd en op welke manier is (de latere) popmuzikant ooit in aanraking gekomen met pop? Van wie heeft hij les gehad? Wat is zijn status nu? En wat is zijn ambitie? Klopt het dat elke popmuzikant autodidact is? En dat ze allemaal beroemd willen worden? In dit hoofdstuk bekijken we de loopbaan van de amateur-popmuzikant, van het prille begin van het 3-jarige meisje in het gospelkoor tot de 55-jarige popmuzikant die alles al meegemaakt heeft.

Hoofdstuk 7 gaat over de carrière van de popmuzikant. Van de aanleiding om popmuziek te gaan maken, via de al of niet genoten muzieklessen, naar de bereikte status en ambitie.

DE PLATENKAST VAN MIJN OUDERS

De meeste geïnterviewden kwamen al op jonge leeftijd in aanraking met popmuziek.¹ Meer dan de helft was 7 jaar of nog jonger. De manier waarop verschilt. Meerdere malen werd de platencollectie of de muzieksmaak van de ouders genoemd. Maar ook het zien van artiesten op tv of het maken van muziek door broers of zussen werd vaak genoemd.

“ Ik was 5 en mijn moeder luisterde naar Public Enemy in de auto. ”

“ Toen ik 6 was kende ik alle nummers van Dire Straits uit mijn hoofd. Maar dat kwam omdat m'n broer niets anders draaide toen. ”

“ Mijn eerste herinnering aan hoe leuk muziek is, dateert uit 1976, ik was toen 6. Tijdens een verhuizing heb ik urenlang achter de bank, met een koptelefoon op, geluisterd naar bandjes op mijn vaders spoelenrecorder. ”

“ Pas in groep 8 ging ik muziek luisteren. Iedereen luisterde naar de Spice Girls en ik naar metal. ”

7 - ALLES ZELF GELEERD

De gemiddelde leeftijd waarop men voor het eerst naar een popconcert ging is 13 jaar. Men ging, meestal vergezeld door één van de ouders, naar uiteenlopende acts, van de Rolling Stones tot Destiny's Child, van de Golden Earring tot Marco Borsato. Het zijn vaak grote concerten waar kinderen met hun ouders naartoe gaan. Ahoy wordt veelvuldig genoemd en slechts zelden een lokaal bandje. De genoemde act hangt af van de huidige leeftijd van de muzikant. Verder is er geen patroon in te ontdekken.

“ Ik zie m'n vader nog naast me zitten bij dat concert van Korn. Ik mocht er niet alleen heen omdat ik nog te klein was, maar hij vond het echt niks. ”

“ Het eerste popconcert waar ik naar toe ging? Ok, ik weet 't, het is heel fout, maar het was Marco Borsato. Ik ging erheen in Ahoy toen ik een jaar of 11 was met m'n moeder en m'n nicht. ”

“ Toen ik 11 was, ben ik met een vriendje naar Queen in Ahoy geweest. Ik had tegen mijn ouders gezegd dat hij erheen mocht. Hij deed hetzelfde. Zodoende konden we er samen heen. ”

Driekwart van de Nederlandse popmuzikanten is ermee **begonnen vóór zijn 18e**

Het zijn de schoolgaande jaren waarin je ook met voetballen begint, of met lezen, of kamperen

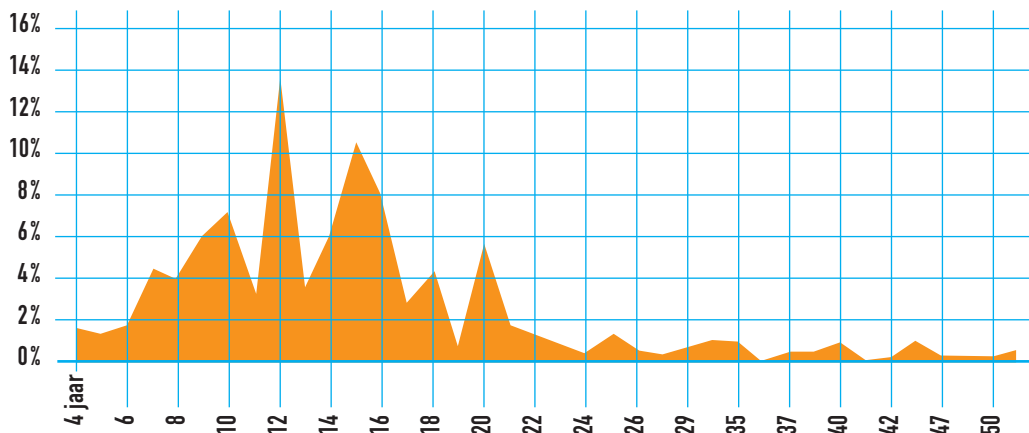
Ook op de vraag wat de eerste single, cd of lp was die ze kochten, worden, meestal aansluitend op wat toen 'in' was, zeer uiteenlopende artiesten genoemd. De meeste muzikanten maken inmiddels heel andere muziek. De aanschaffer van *Lola* van The Kinks speelt nu urban soul, die van *Thriller* van Michael Jackson, punkrock. De gitarist van een alternatieve rockband:

“ De eerste single die ik ooit kocht was van Danny de Munck. Ik zou graag iets coolers noemen, maar dit is de waarheid. ”

BEGINLEEF TIJD

Naar popmuziek luisteren of de stoute schoenen aantrekken en zelf popmuziek gaan maken, dat is nogal een verschil. Toch blijkt dat laatste vaak ook op zeer jeugdige leeftijd te gebeuren.

395 MINUTEN

leeftijd waarop de popmuzikant begon, percentage van de beoefenaars, alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Driekwart van de Nederlandse popmuzikanten is ermee begonnen voor zijn 18e. Het zijn de schoolgaande jaren waarin je ook met voetballen begint, of met lezen, of kamperen. Verrassender is dat er ook (2) muzikanten zijn die pas na hun 50e met het maken van popmuziek zijn begonnen.

DOOR WIE...

De ouders van popmuzikanten hebben in veel gevallen 'iets met muziek'. Het zijn bovengemiddeld enthousiaste luisteraars of liefhebbers van bepaalde artiesten. Ze hebben een prettige muziekverzameling of zijn een stimulans of steun geweest in de muziekbeoefening.

“ Mijn hele familie, van mijn moeders kant, drumt. Bij ons thuis mijn moeder en broertje. Mijn moeder is ook zangeres. Ze kan echt heel goed zingen. Ze is een voorbeeld voor mij. ”

“ M'n vader zit ook in de muziek. Hij speelde nog in kraakpanden. ”

“ Via m'n vader doe ik wel eens een klusje: hiphop-les op scholen. ”

“ Mijn ouders hebben altijd gestimuleerd dat ik muziek ging maken. Ze betalen ook altijd mee als ik een nieuwe saxofoon koop. Saxofoons zijn waanzinnig duur, maar ze gaan wel levenslang mee. Ik denk dat ze hun kinderen willen geven wat ze zelf vroeger niet hebben gehad. Mijn moeder komt uit een gezin met 13 kinderen. Die kun je nu eenmaal niet allemaal op muziek doen. ”

7 - ALLES ZELF GELEERD

Slechts een enkeling geeft aan dat de ouders geen enkele rol in de muziekbeoefening speelden.

“ **Mijn ouders hebben mij niet gestimuleerd in m'n muziek, in tegendeel zelfs; ik ken weinig mensen zonder muziekinstallatie in de woonkamer, maar m'n ouders hebben er geen.** ”

Een drumster:

“ **Mijn ouders hebben me niet gestimuleerd in de muziek. Ze gaven mijn broertje voor zijn verjaardag ooit een drums-tel, terwijl hij helemaal geen muziek wilde maken en ik wel. Dat vond ik niet leuk. Maar goed, ik ga er maar vanuit dat ze me wilden behoeden voor een al te ruig leven, al is dat uiteindelijk niet gelukt. Mijn moeder heeft zelf conservatorium zang gedaan. Ik vond haar muziek niet zo mooi. Nu is ze wethouder.** ”

Naast ouders en een enkele broer of zus zijn het nogal eens klasgenoten die ervoor zorgen dat jongeren in bandjes belanden.

LEREN

Het maken van popmuziek vraagt om vaardigheden. Je kunt niet zomaar drummen, basgitaar spelen, componeren of tekstdichten. Je moet het leren. Ongeveer 61% van de Nederlandse popmuzikanten heeft les gehad².

percentage van de beoefenaars dat les heeft/had, per activiteit alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Opvallend is het verschil tussen zingen (42% heeft of had ooit les) en een instrument bespelen (63% heeft of had ooit les). We kennen dit verschijnsel al van de traditionele amateurmuziek. Ook daar is er, voor wat betreft lesniveau, een groot verschil tussen de leden van koren en die van orkesten. Veel mensen denken dat iedereen kan zingen. Niemand denkt dat iedereen kan vioolspelen.

395 MINUTEN

39% Van de amateur-popmuzikanten heeft geen les gehad.

“ Bij de eerste akoestische gitaar die ik kocht zat Mijn eerste songboek, bij wijze van gebruiksaanwijzing eigenlijk. Zo heb ik gitaar leren spelen, en via internet. ”

In totaal heeft of had, van alle amateur-popmuzikanten in Nederland van 13 jaar en ouder **26,9%** les op de muziekschool; van de zangers slechts **11%**

“ Ik heb alles zelf geleerd door naar heel veel optredens van bandjes te gaan en dan gewoon heel goed te kijken en te luisteren. En dan zelf proberen. ”

“ Ik heb een erg goed gehoor. Ik onthoud makkelijk melodieën. En ik ben leergierig. Zo heb ik mezelf veel kunnen leren, door gewoon goed te luisteren en te kijken. ”

“ Met zingen ben ik gewoon begonnen, omdat niemand anders dat wilde. Ik heb het niet speciaal geleerd ofzo. ”

“ Ik heb de dvd goed bekeken. ”

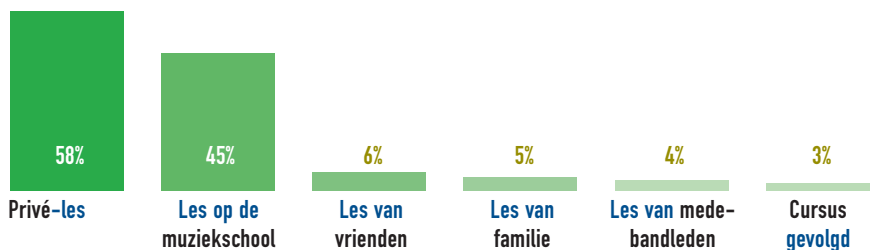
Er is dus wel enige hulp voor degenen die het zichzelf leren: dvd's, computerprogramma's, internet, boeken: de leergierige popmuzikant staat niet met lege handen.

Twee op de vijf popmuzikanten zijn het eens of volledig eens met de uitspraak 'Ik wil op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken'. Maar als je doorvraagt of ze daar iets voor doen of van plan zijn er iets aan te gaan doen, komt er vaak geen ander antwoord dan: 'gewoon oefenen'. Nou snijdt dat, met de oefentijd van onze popmuzikanten in gedachte, wel hout: met (gemiddeld!) 199 minuten per week oefenen en nog eens 90 minuten repeteren kun je een eind komen.

De 61% die wel les had, volgde niet per definitie lessen aan de muziekschool.

Opnieuw blijven de zangers achter bij de instrumentalisten. In totaal heeft of had van alle amateur-popmuzikanten in Nederland van 13 jaar en ouder 26,9% les op de muziekschool; van de zangers slechts 11%.³

7 - ALLES ZELF GELEERD

van wie heeft de beoefenaar les gehad, percentage van de beoefenaars, meer antwoorden mogelijk. alleen 13+: n=199 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Les gehad of niet, daar kunnen verschillende redenen voor zijn. Het aanbod kan een reden zijn. De meeste muziekscholen (of centra voor de kunsten) hebben nog niet zo lang specifiek op popmuziek gericht aanbod. Daarnaast speelt de eigenwijsheid (of eigenwijze houding) van popmuzikanten mogelijk een rol: zeggen 'dat je alles zelf geleerd hebt' past wel bij het imago van de selfmade popmuzikant.

Noten lezen lijkt geen must voor popmuzikanten. Toch zeggen 25 van de 30 geïnterviewde popmuzikanten noten te kunnen lezen. Wie het niet kan, mist het meestal ook niet. Een enkeling zegt het graag te willen leren (maar niet concreet hoe, waar en wanneer). Van de muzikanten die noten kunnen lezen zegt ongeveer de helft dat het handig is, de andere helft zegt het bij het maken van popmuziek niet nodig te hebben.

“ Ik kan geen noten lezen. Dat hoeft ook helemaal niet. Ook niet op de muziekschool. Toen ik daar zei dat ik graag dezelfde muziek als Korn wilde maken, gingen we gewoon spelen. ”

“ Op de middelbare school heb ik bij muziekles noten leren lezen. Eigenlijk waren het stomme lessen, maar dat van die noten was wel handig. Niet dat ik het ooit nodig heb, maar toch. ”

“ Muziek componeren in notenschrift vind ik zo'n gedoe. Ik componeer meestal al spelend. Ik heb nu een computerprogramma, Midi, dat gespeelde muziek omzet in notenschrift. Echt heel handig. ”

Een enkeling zegt een ander notatiesysteem te hanteren. Over het algemeen kent men wel de namen van de akkoorden.

AANLEIDING

Andere mensen – zoals we boven zagen, veelal de ouders – kunnen een grote invloed op de start van de popcarrière hebben, maar er moet ook een reden zijn waarom de stap daadwerkelijk gezet wordt. De directe aanleiding varieert van muzikant tot muzikant, maar je kunt er gemakkelijk 5 categorieën in ontdekken:

1. Gevraagd worden

Ik ben gevraagd.

Mijn klasgenoten zochten nog een drummer.

Ze vroegen of ik mee wilde doen.

Een vriend wilde een band beginnen.

2. Samen iets doen

Ik wilde samenspelen.

Ik wilde andere mensen ontmoeten.

Ik wilde samen met mijn vrienden een band oprichten.

3. Anderen nodig hebben

Je kunt niet alle instrumenten zelf bespelen.

Ik had mensen nodig om mijn nummers mee uit te voeren.

Om band-ervaring op te doen.

Ik had gewoon begeleiding nodig.

4. Extravert zijn

Ik wilde op het podium staan.

Ik wilde applaus.

Ik wilde mij uiten.

5. Anderen nadoen

Ik dacht: als die artiesten het kunnen, kunnen wij het ook.

Ik deed gewoon mijn idolen na.

Nadat ik die band had gezien, wilde ik zelf een band oprichten.

categorisering antwoorden op de vraag wat de aanleiding was om popmuziek te gaan maken.
bron: &Concept, 2007

Het kan natuurlijk ook gewoon toeval zijn:

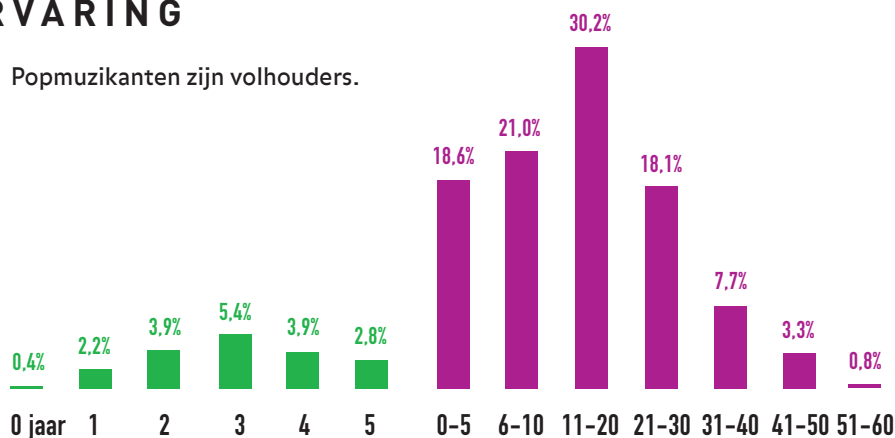
“ Ik was op Westerpop, toen tikte er iemand op m'n

7 - ALLES ZELF GELEERD

schouder, die mij blijkbaar via via kende. 'Jij speelt toch saxofoon?.' Toen ik 'Ja' zei, zei hij: 'Mooi, dan zit je bij ons in de band.' Ik wilde graag in een band, maar zo ben ik er toch min of meer toevallig ingerold. ”

ERVARING

Popmuzikanten zijn volhouders.

aantal jaar actief als popmuzikant, percentage van de beoefenaars.
alleen 13+: n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

Tweederde van de Nederlandse popmuzikanten speelt al 10 jaar of langer. 1 op de 10 speelt al 30 jaar of langer. Dat is nog niet genoeg om zichzelf goed te noemen. Heel Nederlands, laat men dat graag aan een ander over.

“ **Of ik goed ben? Nouja, ik kan het gewoon.** ”

“ **Het kan altijd beter, denk ik.** ”

“ **Dan zou je niets meer te leren hebben.** ”

De geïnterviewden versleten in 10 jaar gemiddeld 5 bandjes. Dat is, overlappingsen niet meegerekend, een omlooptijd van 2 jaar per bandje. In 10 of meer bandjes gespeeld hebben, is geen uitzondering (1 op de 5). Vooral drummers spelen in veel bandjes.

SUCCEES

De één speelt eens in de maand in het buurthuis om de hoek, de ander treedt alleen in de

2/3
van de Nederlandse
popmuzikanten
speelt al **10**
jaar of langer

395 MINUTEN

grotere zalen en in het buitenland op. Dat is vaak geen eigen keuze, maar een indicatie voor 'hoever je bent', 'hoe succesvol'.

Met succes doelen we op het spelen in grotere zalen, het hebben van een manager en/of boekingsbureau, het uitbrengen (én verkopen) van cd's, optreden in het buitenland, op tournee gaan en (een beetje) geld verdienen. Slechts een klein deel van de geïnterviewden kun je op grond van deze punten als succesvol omschrijven:

“ We gaan vaak op tournee, ik denk dat we wel een kwart van het jaar in het buitenland doorbrengen. We hebben twee keer een tour door de VS gedaan. We gaan elk jaar naar Engeland. We hebben in Italië gespeeld en in België, Duitsland, Spanje en Frankrijk. Volgende maand gaan we voor het eerst naar Scandinavië. Alleen in Frankrijk slaan we niet echt aan. Ze houden daar toch van andere muziek dan in de rest van Europa. ”

“ We bestaan nu 11 jaar en hebben 6 albums uitgebracht. We spelen in grote zalen en op festivals. ”

“ Via via zong ik mee in een nummer dat in Slovenië een nummer 1 hit werd. Leuk was dat. We hebben er toen ook een clip bij opgenomen. De royalty's leveren ons nog steeds geld op. ”

“ Als je succes hebt, is het best moeilijk om jezelf te blijven en te blijven maken wat je zelf goed vindt. Voor je het weet word je een product dat verkocht moet worden, in plaats van dat je een artiest bent. ”

De meesten beoefenen popmuziek in de avonduren of in het weekend, naast het gewone werk of studie, hoewel muziek voor hen vaak op de eerste plaats staat

Een enkeling bevindt zich in een soort middengebied: is wel fulltime muzikant, maar kan er niet van leven.

“ Ik zit eigenlijk tussen professional en amateur in: ik ben autodidact, ik heb geen kunstvakopleiding gedaan en ik kan er niet van leven, dus in die zin ben ik een amateur. Maar ik ben er meer dan fulltime mee bezig. De band bestaat dit jaar 10 jaar. We hebben 2 cd's uitgebracht. ”

7 - ALLES ZELF GELEERD

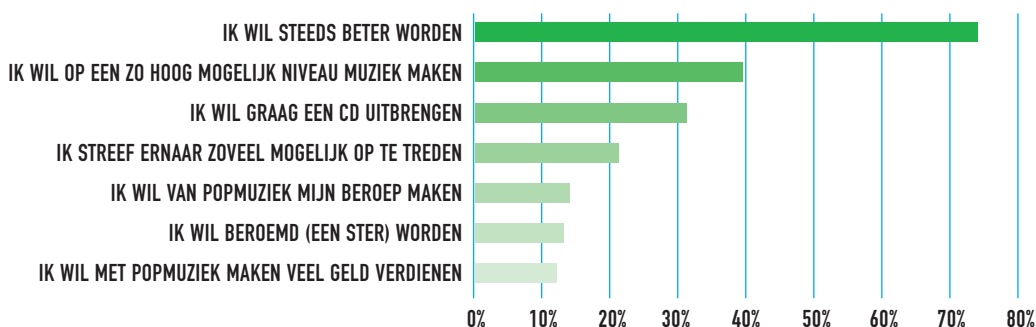
De meesten beoefenen echter popmuziek in de avonduren of in het weekend, naast het gewone werk of studie, hoewel de muziek voor hen wel vaak op de eerste plaats staat.

“ **Mijn passie ligt bij de muziek, niet bij mijn werk, dat is gewoon wat ik doe.** ”

AMBITIE

Dat muziek in het bovenstaande citaat op de eerste plaats staat, betekent niet automatisch dat deze muzikant er zijn beroep van wil maken. Hoe zit dat met zijn 500.000 collega's? Wat is de ambitie van de Nederlandse amateur-popmuzikant?

We kijken nog eens terug naar de stellingen van hoofdstuk 6, maar dan alleen naar de stellingen die met ambitie te maken hebben.

ambitie: 'eens' en 'volledig eens' met de stelling, percentage van de beoefenaars n=328 (herwogen aantallen) | bron: TNS NIPO, 2007

We zien 3 soorten ambitie:

- ▶ Ambitie die met **spelniveau** te maken heeft: *steeds beter worden* en *op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken*, wordt nog het meest gedeeld. Dat is een intrinsieke ambitie: hij is naar binnen gericht.
- ▶ Ambitie die over het **bereiken van publiek** gaat, *een cd uitbrengen* en *veel optreden*, is maar bij een kleine groep aanwezig.
- ▶ Ambitie die zich richt op een **maatschappelijke carrière**, *beroeps*, *beroemd* of *rijk* worden, heeft de minste aanhangers. Maar de groep die er wel zijn beroep van wil maken is nog altijd 70.000 muzikanten groot!

395 MINUTEN

- ¹ 'In aanraking komen met': hier is nadrukkelijk niet naar *het maken van* popmuziek gevraagd maar naar de eerste 'passieve' kennismaking.
- ² In totaal zeggen 128 van de 328 ondervraagden dat ze geen les hebben of hebben gehad.
- ³ Het betreft 88 gewogen cases, n=328.

positieve vibe

Wij maken Urban Soul. Onze boodschap had er één van Balkenende kunnen zijn, we willen niet alleen laten zien dat Antillianen en Nederlanders samen goed muziek kunnen maken en veel lol kunnen hebben, we vinden ook dat de ziel, 'the soul', terug moet in de urban music. Op tv zie je bij onze muzieksoort alleen maar half-blote negers met gouden kettingen die overall schijt aan hebben, wij willen de positieve vibe weer terug in de urban soul. Het gaat in het leven niet alleen om de buitenkant!

Alles kan in principe, alle kansen in de muziek en met je band moet je zelf creëren. Ik wil graag succesvol zijn, daar wil ik veel voor doen en dat vind ik belangrijker dan veel geld verdienen.

Mijn eerste herinnering aan hoe leuk muziek is, dateert uit 1976, ik was toen 6. Tijdens een verhuizing heb ik urenlang achter de bank, met een koptelefoon op, geluisterd naar bandjes op mijn vaders spoelenrecorder. Later mocht ik met mijn vader mee naar het North Sea Jazz Festival, geweldig vond ik dat.

Ik heb met klasgenoten op de middelbare school mijn eerste band opgericht, nadat we de Pasadena Dream Band hadden gezien. Mijn enige muzikale ervaringen waren de blokfluitlessen van de basisschool. Ik ben toen basgitaar gaan spelen omdat niemand anders dat wou.

Ik zit veel op muzieksites, niet alleen MySpace of onze eigen site, maar ook sites van artiesten die ik leuk vind. Voor games gebruik ik mijn computer niet meer. Dat is puur zelfbehoud, want ik weet dat ik gamen niet eventjes kan doen, bij games is het alles of niets.

8 DE HIGHLIGHTS AMATEUR-POPMUZIEK IN NEDERLAND

In de voorgaande hoofdstukken hebben we kennis gemaakt met de Nederlandse amateur-popmuzikant. Soms wordt een vooroordeel bevestigd, soms zijn we verrast. Alles bij elkaar levert het onderzoek een schat aan gegevens op. Hieronder nog eens de highlights.

De hieronder genoemde popmuzikanten zijn allemaal amateur. Omwille van de leesbaarheid is gekozen voor 'popmuzikant' in plaats van 'amateur-popmuzikant'.

NEDERLAND MAAKT POPMUZIEK

3,1% van de Nederlandse bevolking van 6 jaar en ouder houdt zich 50 minuten of meer per week actief met amateur-popmuziek bezig. Dit komt neer op 500.000 Nederlanders.

- ▶ Met 500.000 actieve beoefenaars komt popmuziek op de tweede plaats van de *amateurkunst top-5*. Net achter koorzang maar nog voor 'textiel' en 'stijldans'.
- ▶ De rijkdom aan muziek (composities, concerten en opnames) is zeker het vermelden waard.

DE POPMUZIKANT

De tijd dat popmuziek vooral het domein van jongeren was, is voorbij. De beoefenaars zijn van alle leeftijden: van zeer jong (onder de 6 jaar) tot oud (boven de 65). Popmuzikanten hebben veel cd's en praten veel over popmuziek. Popmuziek maken is geen op zichzelf staande activiteit maar onderdeel van een 'way of life'.

- ▶ 25.000 Nederlanders van 55 jaar en ouder maken popmuziek.
- ▶ 60% van de popmuzikanten is man. Van de vocalisten is juist 57% vrouw. Het beeld van mannenbandjes met een zangeres wordt dus bevestigd.

395 MINUTEN

- ▶ De oververtegenwoordiging van mannelijke beoefenaars in de popmuziek steekt schril af bij de forse oververtegenwoordiging van vrouwelijke beoefenaars in de rest van de amateurkunst.
- ▶ Een meerderheid (56%) van de Nederlandse popmuzikanten is middelbaar of lager opgeleid.
- ▶ Een deel van de geïnterviewde popmuzikanten speelt een genre popmuziek dat niet zijn/haar voorkeur heeft.
- ▶ Het feit dat popmuziek vooral door lager opgeleide mannen beoefend wordt, maakt het voor de overheid een dankbaar beleids-terrein: het is juist deze groep die naar verhouding weinig participeert in de kunst. Met popmuziek wordt deze groep wel bereikt.

DE MUZIEK

Een ruime meerderheid (77%) van de popmuzikanten bespeelt een instrument. Gitaar (54%), toetsen, bas en drums vormen de top-4. Tweederde van de Nederlandse popmuzikanten vertolkt alleen of voornamelijk covers. Bijna allen (92%) spelen of zingen Engelstalig repertoire.

- ▶ Het traditionele rockinstrumentarium is nog steeds het populairst maar de nieuwkomers (computer en dj-instrumentarium) zijn aan een opmars bezig. Klassieke en niet-westerse instrumenten worden nauwelijks genoemd.
- ▶ Er blijken grote verschillen in de instrumentkeuze tussen mannen en vrouwen. Toetsinstrumenten worden relatief meer door vrouwen bespeeld. Op saxofoon na worden de overige instrumenten meer door mannen bespeeld. Bij bas en drums zijn de verschillen het grootst.
- ▶ Tweederde van de Nederlandse popmuzikanten vertolkt alleen of voornamelijk covers. Vrouwen spelen of zingen relatief vaker covers dan mannen.
- ▶ *Pop* en *rock* worden veruit het meest gespeeld. *Jumpstyle* is alleen populair bij de jongsten.
- ▶ De teksten gaan over de klassieke thema's: leven, liefde en dood.

POPMUZIEK MAKEN

Gemiddeld is de Nederlandse popmuzikant ruim 395 minuten per week

8 - AMATEURPOPMUZIEK IN NEDERLAND

met het maken van popmuziek bezig. De meeste tijd wordt besteed aan individueel oefenen (ruim 3 uur per week) en aan repeteren met een band (ongeveer 1,5 uur per week). Popmuziek maken is een dure hobby.

- ▶ 45% van de popmuzikanten maakt alleen muziek in de huiselijke kring. De rest, een ruime meerderheid, speelt in één of meer bands of treedt als soloartiest naar buiten.
- ▶ Popmuzikanten maken vrijwel altijd met gelijksoortige mensen muziek: mannen met mannen, tieners met tieners, etc. De manier waarop bandjes ontstaan, of van samenstelling wisselen, werkt gelijksoortigheid in de hand: men werft nieuwe bandleden meestal in de directe omgeving.
- ▶ Bijna 10% van de popmuzikanten besteedt meer dan 2 uur *per dag* aan het maken van popmuziek.
- ▶ Rond de 200.000 mensen treden op. Ongeveer 100.000 mensen treden 1 à 2 keer per maand op. 50.000 mensen treden wekelijks op.
- ▶ De groeiende invloed van internet op de popmuziek is goed uit de enquête af te lezen: ruim één vijfde van de muzikanten heeft al eens muziek op internet gepubliceerd. Met de uitspraak *'internet is niet meer weg te denken voor een muzikant'* is 59% het eens of volledig eens. MySpace wordt in de interviews door bijna iedereen genoemd.

BELEVING

Geconfronteerd met uitspraken over de betekenis die het maken van popmuziek voor de beoefenaar heeft, onderschrijven de ondervraagden vooral het 'hobby-aspect' van de beoefening: *voor de lol en hobby vormen de top-2.*

- ▶ Uitspraken die over de gevoelsmatige functie van popmuziek gaan, vormen de subtop: creativiteit, uitleven, energie, voldoening en geluk scoren allemaal hoog.
- ▶ Als we op zoek gaan naar achterliggende patronen in de beleving van popmuziek blijkt 'innerlijke motivatie' de sterkste factor. Het patroon laat zien waar een hobby meer is dan tijdverdrijf. Het geeft invulling aan levensbehoeften als geluk, voldoening, rust en creativiteit. Het doet iets met de beoefenaar en het geeft iets terug voor de energie die in het maken van popmuziek is gestopt.

395 MINUTEN

► Andere factoren die achter het beoefenen van popmuziek schuilgaan zijn: *maatschappelijke ambitie, onderscheid, vriendschap, versieren en het willen uitdragen van een boodschap.*

DE POPCARRIÈRE

Driekwart van de Nederlandse popmuzikanten is met popmuziek maken begonnen voor zijn 18e. In totaal heeft of had, van alle popmuzikanten in Nederland van 13 jaar en ouder, 26,9% les op de muziekschool en van de zangers slechts 11%.

► De ouders van popmuzikanten hebben in veel gevallen 'iets met muziek'. Het zijn bovengemiddeld enthousiaste luisteraars of liefhebbers van bepaalde artiesten. Ze hebben meestal een grote muziekverzameling.

► Tweederde van de Nederlandse popmuzikanten speelt al 10 jaar of langer popmuziek. 1 op de 10 speelt al 30 jaar of langer.

► In 10 of meer bandjes gespeeld hebben, is geen uitzondering (1 op de 5 geïnterviewden). Vooral drummers spelen in veel bandjes.

► De ambitie die met spelniveau te maken heeft, *steeds beter worden en op een zo hoog mogelijk niveau muziek maken*, wordt het meest gedeeld. De ambitie die over het bereiken van publiek gaat, *een cd uitbrengen en veel optreden*, is maar bij een kleine groep aanwezig. De ambitie die zich richt op een maatschappelijke carrière, *beroeps, beroemd of rijk worden*, heeft de minste aanhangers. Maar de groep die zegt er *wel zijn beroep van te willen maken* is nog altijd 70.000 muzikanten groot!

LAATSTE COUplet

De afgelopen jaren is het debat op gang gekomen over of, en zo ja op welke manier, popmuziek onderdeel uit moet maken van het amateur-kunstbeleid van Rijk, provincies, gemeenten en instellingen. In dat debat spelen aannames een grote rol. We toetsen er 4 aan de in de vorige hoofdstukken verworven inzichten.

Popmuziek is muziek voor en door de jeugd, op latere leeftijd neemt de liefde voor popmuziek af.

Natuurlijk is popmuziek de muziek van de jeugd. De jeugd beluistert en maakt voornamelijk popmuziek. Maar dat betekent niet dat de liefde

8 - AMATEURPOPMUZIEK IN NEDERLAND

voor popmuziek op hogere leeftijd afneemt. Er is nog een groep die er niet mee is opgegroeid, maar die wordt steeds kleiner. Ook ouderen maken popmuziek. De grote voorbeelden zetten de toon. Paul McCartney bereikte in 2007 de pensioensgerechtigde leeftijd en is nog niet gestopt. Op eerste kerstdag 2006 stierf James Brown. Nog geen half jaar daarvoor trad hij op 73-jarige leeftijd op in Paradiso. Bij de amateurs zijn alle leeftijden vertegenwoordigd: 4,3% van de popmuzikanten is 60+.

Popmuzikanten hebben geen ondersteuning nodig, want het is commerciële muziek. Popmuzikanten willen rijk en beroemd worden.

Als er redenen zijn om amateur-muziek of andere amateurkunst te ondersteunen, dan gelden die ook voor de pop. Niet voor Anouk of Ali B maar voor amateurs. Ze beoefenen een eigentijdse kunstdiscipline die artistiek gezien uitdaagt, met een uitgesproken ambitie om beter te worden. Het zijn enthousiaste en gemotiveerde mensen die een belangrijke bijdrage leveren aan de diversiteit van onze cultuur. Rijk en beroemd worden ze net zomin als hun collega-beoefenaars in andere disciplines. Beroeps worden blijkt zelfs geen voorname drijfveer. Het is eerder een relatief dure besteding van vrije tijd die veel inzet en ondernemingszin vraagt.

Onderscheid tussen amateur-popmuziek en professionele popmuziek is moeilijk te maken en niet relevant: popmuzikanten maken het onderscheid zelf ook niet.

Als we in de interviews expliciet naar de status van de muzikanten vragen blijken ze zichzelf eerder als popmuzikant te zien dan als amateur. Geconfronteerd met de onderzoeksdefinitie (geen substantieel inkomen, geen ter zake doende opleiding), herkennen ze zich toch in onze doelgroep. Maar ze lopen nog steeds niet warm voor de term 'amateur'. Ook gevraagd naar eventuele verdiensten of kosten laten de antwoorden zien dat er sprake is van vrijetijdsbesteding.

Gevraagd naar de rol die popmuziek maken in hun leven speelt, antwoordt een overgrote meerderheid '*popmuziek maken is mijn hobby*' en '*ik speel voornamelijk voor de lol*'. Daarmee passen ze ook qua beleving prima bij de amateurs.

En zo moet er in het cultuurbeleid ook met ze worden omgegaan: er is behoefte aan faciliteiten (instrumentarium, oefenruimte), aan veel kleine podia om op te treden, aan informatie en advies, en aan goed muziekonderwijs.

Internet is niet meer weg te denken uit het leven van de popmuzikant.

Dat klopt zeker. Het merendeel van de popmuzikanten is het eens met deze stelling. Ook tijdens de interviews was het nut van internet goed te merken. De maker van urban soul wilde wel even een voorbeeld van zijn muziek laten horen. 'Klik maar op www.urbansoul.nl of op mijn eigen site.' Internet is overigens niet meer weg te denken *uit het leven van iedereen*. Dus dat het ook voor popmuzikanten geldt, kan geen grote verrassing zijn.

Toch geldt het voor popmuziek wel in het bijzonder: popmuziek heeft vanaf het begin een sterke band met de media gehad. Voor sommige popmuzikanten is live optreden het 'kunstwerk', voor anderen de geproduceerde studioversie. Die laatsten waren voor verspreiding tot de komst van internet afhankelijk van radio, televisie en de platenmaatschappijen. Had je die hindernis genomen, dan was je meestal geen amateur meer.

De internetrevolutie en de digitalisering van geluid hebben grote gevolgen voor amateur-popmuzikanten. Voor het eerst kunnen ze hun muziek ook anders distribueren dan door op te treden. Een deel van de optredens vindt al op internet plaats. De sites van bands vormen een steeds belangrijker onderdeel van het product. De eerste geheel virtuele bandjes zijn al in 'Second Life' opgedoken. Een U2 coverband en singer songwriter Frogg Marlowe (met mondharmonica) laten daar overigens zien en horen dat met nieuwe techniek in een nieuwe wereld niet per definitie ook nieuwe muziek wordt gemaakt.

DANK AAN...

Eerst en vooral: de muzikanten die zich hebben laten interviewen en de muzikanten die de enquête invulden.

Uitvoering enquête

TNS NIPO, Maroesjka Brouwer en Natascha Snel

Begeleidingscommissie

Tom ter Bogt *hoogleraar populaire muziek en jeugdcultuur
Universiteit Utrecht*

Francine van Dam *beleidsmedewerker pop & jongerencultuur
Kunstfactor Muziek*

Hans Heimans *adjunct directeur en stafmanager Kunstfactor Muziek*

Lisia Pires *vrijetijdskundige, Netwerk CS*

Martin Scheijgrond *directeur Popunie*

Rento Zoutman *senior adviseur DSP-groep*

Trekking & facilitering interviews

Popunie, Tom van der Vat en Gertjan Smit

Het onderzoek naar de beoefening van popmuziek in Nederland werd mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten.

